PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Štev. 231 (1321) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST četrtek 29. septembra 1949 Cena 15 lir - 2.50 din

V NEDELJO 2. OKTOBRA
na STADIONU 1. MAJ pri Sv. Ivanu v Trstu bo demokratično ljudstvo proslavilo

DAN MIRU

Začetek proslave ob 14. uri. - Na sporedu sta govora v slovenščini in italijanščini ter kulturna prireditev.

I SINDACATI E IL POTERE POPOLARE

Nella vittoriosa lotta di liberazione con alla testa la classe operaia, sotto la guida del PC, le nostre masse lavoratrici hanno distrutto il potere fascista, si sono liberate dallo sfruttamento capitalistico ed hanno costituito il potere popolare.

Tutto ciò che per le masse lavoratrici era prima impossibile ottenere come la parità dei diritti nazionali, il lavoro assicurato, l'elevamento culturale, il miglioramento delle condizioni economiche, ecc., viene oggi realizzato perchè le masse lavoratrici dispongono da sole delle proprie sorti, provvedono da sole ai propri fabbisogni.

Il passaggio del potere nelle mani delle masse lavoratrici con alla testa la classe operaia muta sostanzialmente l'atteggiamento delle masse lavoratrici stesse nei confronti di questo potere. Prima in regime capitalistico era necessaria la lotta contro il potere della borghesia, basato sullo sfruttamento delle masse lavoratrici, per il suo abbattimento e per l'instaurazione del potere del popolo lavoratore. Ora è necessario il massimo appoggio da parte delle più larghe masse lavoratrici a questo potere dal quale dipende la tutela dei loro interessi e tutto il loro avvenire.

Compiti sostanzialmente nuovi spettano con il potere popolare, in special modo ai sindacati, quale organizzazione classista che organizza gli operai sui posti di lavoro, dove cioè si producono i mezzi di sussistenza.

Il controllo del potere popolare su tutta l'economia e sui mezzi di produzione, anche quelli che sono proprietà privata, conferisce l'impiego della produzione a favore di tutta la collettività dei lavoratori stessi e crea nuovi rapporti di questi nei confronti dei mezzi di produzione e di tutta la produzione.

Il rafforzamento del potere popolare, della sua economia e quindi delle condizioni di vita dei lavoratori dipende da come sanno essi sviluppare la produzione, meglio impiegare le forze produttive e quanto spetta ai sindacati di indirizzare e mobilitare tutte le forze lavoratrici per la maggiore produzione.

Vediamo come si esprimeva Lenin a questo riguardo:

*«

TRŽAŠKI DNEVNIK

Stavka pomorščakov je končana

Sindikalni predstavniki prejeli poročilo, da je bil v Rimu sklenjen sporazum
Zato je stavka pomorščakov prenehala - Kakšni so pa «uspehi» te dolge stavke?

Na glavni skupščini pomorščakov in pristaniških delavcev, ki se je vršila v torek v Domu pristaniških delavcev, so sindikalni predstavniki javili, da so se razgovori med CGIL, predstavniki FILM in lastniki ladij ugodno nadaljevali ter da je bil sklenjen sporazum, ki predvideva takojšnjo prekinitev protestne stavke, ki je trajala že približno tri tedne. Prav tako so sicer vedeli, da bo stavke takoj konec, ni pa nihče vedel za določbe sporazuma, na podlagi katerih je bila sklenjena prekinitev stavke.

Sedaj se pa vprašujemo: ali so pomorščaki v svoji dolgi in odločni borbi dosegli uresničitev svojih upravičenih zahtev? Kot pomorščaki, tako tudi mi nismo poučeni o določbah tega sporazuma, zato tudi ne moremo trditi, ali so te za delavce uspeh ali neuspeh. Prepričani pa smo, da lastniki ladij prav gotovo niso v tako kratkem času toliko popustili, da bi bili pripravljeni ugoditi zahtevam svojih uslužbencev, če ves čas stavke niso hoteli sprejeti niti ene od navedenih zahtev. Če bi bili pripravljeni popuščati, potem bi bilo njihovo stališče v času, ko je stavka trajala popolnoma drugačno.

Kakšnega pomena so torej za delavski razred stavke, ki ne privedejo do zaželene zmage njegovih najosnovnejših pravic in ali jih lahko imenujemo uspešne? Prav gotovo ne. Takih stavk so se danes delodajalci že kar privadili in posledica tega je tudi njihovo vedno bolj ostro stališče do reševanja vseh spornih vprašanj. Danes so delodajalci, ki vodijo ofenzivo, in delavski razred tisti, ki mora njene posledice čutiti na svoji lastni koži. Sindikalni voditelji bi morali to vedeti — kaže pa, da ne vedo ali vedo, da jim taka «borba» bolj prija.

V nedeljo 2. oktobra vsi na proslavo
DNEVA MIRU
na stadionu „1. MAJ" pri Sv. Ivanu
Začetek ob 14. uri

na skupščini sindikalni predstavniki javili, da so se vršila v teku istega dne pogajanja z lastniki ladij, ki so bili pripravljeni ukiniti svoj krvičen ukrep glede svobodnega kretanja stavkajočih pomorščakov. Obenem s temi novicami so sindikalni zastopniki javili, da se stavka v tržaškem pristanišču po položaju, ki je nastal v Italiji, takoj preneha.

Včeraj zjutraj so odšle posadke treh ladij: «Gerusalemme», «Abbazia» in «Barletta» k lastnikom ladij, da bi se dokončno dogovorili, kdaj bodo te odplule. Kot smo izvedeli, je bilo sklenjeno, da bodo ladje odpotovale čim prej, morda celo tudi danes.

Predno se je stavka zaključila, so lastniki ladij poizkusili vsakovrstna sredstva, da bi prisilili pomorščake h kapitulaciji. Poslužili so se tokrat policijskih organov, ki so odšli v torek zjutraj na zgoraj omenjene ladje ter prepovedali stavkajočim pomorščakom vsak odhod z ladje. Pristaniškim delavcem kot tudi nekaterim pomorščakom, ki niso bili na ladjah, je bilo prepovedano prinesti posadkam teh ladij kakršno koli hrano. Vsem pomorščakom, ki so pred tem ukrepom odšli v mesto, so ob njihovem povratku v pristanišče odvzeli vse dokumente ter jim niso dovolili, da bi ponovno odšli na svojo ladjo. Tako so morali stavkajoči pomorščaki ves dan kolovratiti po mestu brez dokumentov, medtem ko so ostali njihovi sotovariši do večera brez hrane.

Kot smo že omenili, so se še istega dne vršila pogajanja med sindikalnimi predstavniki ter lastniki ladij, na katerih so lastniki ladij preklicali svoj ukrep in dovolili, da so se lahko vsi pomorščaki ponovno vrnili na svoje ladje ter da so lahko ostali dobili hrano ali odšli v svoje menze.

Kot za vse ostale stavke, ki jih v zadnjem času tako «odločno» vodijo predstavniki Enotnih sindikatov, tako lahko označimo tudi to kot navadno kapitulacijo. Tukaj ni izgovorov, češ, Delavska zbornica se te borbe ni hotela udeležiti, sami bi borbo še nadalje težko vodili itd. Delavska zbornica se nikoli ni podprla zahtev delavskega razreda in tržaško delavstvo je znalo kljub temu voditi svojo borbo do konca — zakaj torej samo večni neuspehi in kapitulacije. Morda bi kdo pripomnil — saj je bil vendar dosežen sporazum. Vprašali bi ga — kakšen sporazum in ali so določbe tega sporazuma prejeli tudi pomorščaki treh ladij v tržaškem pristanišču — to seveda predén je bilo določeno, da bo stavka zaključena. Kako lahko sindikalna organizacija sklene prenehati s stavko, preden so pomorščaki, ki so stavkali, obveščeni o določbah sporazuma ter o rešitvi svojih zahtev.

Pomorščaki, ki so bili navzoči na glavni skupščini dne 27. t. m. so

V petek glavna skupščina pekovskih delavcev

Včeraj so se sestali predstavniki Enotnih sindikatov in predstavniki Delavske zbornice, da bi razpravljali o položaju, ki je nastal po poteku tudi drugega roka, do katerega bi moralo biti sporno vprašanje že rešeno. Na tem sestanku so sindikalni predstavniki določili, da bodo sklicali za petek dne 30. t. m. od 17.30 glavno skupščino vseh pekovskih delavcev, na kateri bodo obrazložili celotni položaj, ki je nastal po krivičnem stališču delodajalcev glede rešitve najbolj perečih problemov, ter bodo pozvali kategorijo pekovskih delavcev, da sama odloči o nadaljnji borbi, ki naj bi privedla do zaželene zmage.

Kot smo že poročali, so pekovski delavci postavili delodajalcem rok, v katerem naj bi bila končana dolgotrajna pogajanja za uresničitev upravičenih zahtev. Na prvi poziv, ki so ga pekovski delavci poslali delodajalcem, so ti odgovorili z molkom; prav takšen je bil tudi odjalcev položaj te kategorije delavgovor na drugi poziv. Jasno je, da se je zaradi takega stališča delodajalcev položaj te kategorije delavcev zelo zaostril in verjetno je, da bo prišlo tudi do splošne stavke vseh pekovskih delavcev, ki bi pa zaradi svoje važnosti lahko zajela tudi druge kategorije delavcev, kateri se prav tako borijo za svoje pravice.

IZ MILJ

CLNovske in vidalijevske spletke proti uporabi slovenščine v občinskem svetu

Pod krinko Vidalijevega internacionalizma se skriva italijanski šovinizem

Danes zvečer se bo nadaljevala v Miljah izredna seja občinskega sveta. Kakor smo že poročali v včerajšnji številki našega lista, se je na torkovi seji občinskega sveta v Miljah ponovila gonja proti slovenskemu jeziku, kakor na prvi seji občinskega sveta v Trstu. Razlika je le v tem, da na tržaški občini gospodarijo demokristjani, v miljski pa Vidalijevi «internacionalisti».

V občinskem odboru v Miljah bi morali biti zastopani sorazmerno tudi Slovenci, o katerih sami vidalijevci trdijo, da jih je v miljski občini 30 odst. vsega prebivalstva, čeprav je odstotek precej večji.

Zakaj niso kominformistični občinski svetovalci izbrali, vsaj iz svojih vrst, vsaj enega Slovenca v upravni občinski odbor? Jasno! Zato ker ne marajo Slovencev v občinski upravi. Zato ker je njihov «internacionalizem» le varljiv plašč, pod katerim se skriva grob italijanski nacionalizem.

Vse besede vidalijevcev o obrambi našega jezika itd. so puhle fraze. Eno govorijo, drugo delajo!

Lep dokaz za to smo imeli v torek zvečer. Neki občinski svetovalec dobi na seji besedo. Utegne spregovoriti le pičli dve slovenski besedi. Naenkrat, eden za drugim začno dvigati roke, socialist, demokristjan, republikanec itd. Vsak hoče imeti besedo.

Kaj se zgodi?

Mislite da vidalijevski župan Pacco, ki je vedno bil CLN-ovski poltiznik, pusti govoriti svojega političnega somišljenika dalje po slovensko.

Ne.

Enostavno mu vzame besedo, ker jo da najprej nekemu republikancu Viezzoliju, nato bivšemu županu «socialistov» Robbi in vsem, ki govorijo po italijansko. Župan, vidalijevec Pacco, ki vodi sejo, naenkrat pozabi slovenskega govornika in njegove pravice. Iz tega sledi, da je bilo vse dogovorjeno. Dolga besedna bitka. Bo nastal vihar? Kaj že. Vse se lepo pomiri, tudi stari, suhi demokristjan, ki se je prej začel tresti od jeze. Resolucija je sicer sprejeta od vidalijevske večine. Pa nič za to, si mislijo eni in drugi, saj slovenska beseda je vtihnila. Komedija, besedna bitka se je dobro končala z obojestranskim zadovoljstvom.

Če se tako dogaja v miljski občini, kjer ima ogromno večino Vidalijeva skupina in je občinski upravni odbor sestavljen le od vidalijevcev, kaj vse bi se šele dogajalo na tržaški občini, če bi imeli v občinskem svetu vidalijevci večino. Slovenski svetovalci bi morali molčati in ne bi bili zastopani v odboru, kakor niso v Miljah.

Miljski demokristjani, socialisti, republikanci, so se izkazali za enakovredne svojim tržaškim pajdašem. Vse druži le sovraštvo do vsega, kar je slovenskega, posebno do slovenskega jezika. V tem so si vsi edini, Vidalijevi «internacionalisti» pa jim prikrito pomagajo in se poslužujejo le hinavskega besedičenja, da mečejo prah v oči tistim Slovencem, ki so se jim pustili zapeljati. To so dejstva!

Ob šesti obletnici mučeniške smrti

Simčič Vili

ustreljen 28. IX. 1943

Včeraj je minilo šest let, odkar so zverinski SS-ovci pri Steverjanu ustrelili prvega treh bratov Simčičev-Simčiča Vilija, potem ko so ga zverinsko mučili v kleti župnišča skupaj s petimi ujetimi partizani.

Ob tej priliki se spominjamo tudi obeh Vilijevih bratov: Radislava, ki je bil ustreljen 18.VIII.1944 in Ljubomirja, ki je bil ustreljen 28.IV.1944. Ljubomir je bil ujet pri Podgori, ustreljen pa na goriškem gradu, Rado pa je bil aretiran na goriškem kolodvoru, prepeljan v Trst in ustreljen 18. avgusta 1944.

Slava padlim borcem za svobodo!

(Ob šesti obletnici mučeniške smrti svojega sina Vilija daruje oče treh padlih partizanov za plačilo kriviične globe «Primorskega dnevnika» 500 lir).

S PROCESA O TRAGIČNEM DOGODKU V BORŠTU

DANES BODO GOVORILI BRANILCI

Psihiatri pravijo, da je bila blaznost glavno gibalo pri umoru Karla Pitterija

Na razpravi o umoru Karla Pitterja je včeraj zjutraj sodišče zaslišalo policijskega narednika Vitalija Maria. Omenjeni policijski funkcionar je sodišču predložil fotografske posnetke in topografske skice krajev, kjer so se vršile posamezne faze tragičnega dogodka. Priča je predložila sodišču vse te dokumente, razdeljene na tri dele. Prvi del je gostilna, kjer je nastal pretep, drugi del je vodnjak, kamor so vrgli truplo Pitterija in tretji del je kraj, kjer je bil pokojni pokopan. Sodišče je nato še vzelo na znanje poročila psihiatrov, bodisi od sodišča imenovanih kakor tudi onih s strani obrambe, ki so predložili poročila o duševnem stanju obtožencev Petarosa, Caha in Ivana Kende. Iz teh poročil je razvidno, da imamo opravka s patološkimi tipi. Blaznost je bila ono nesrečno gibalo, ki je privedlo fante do krvavega zločina. Blazen je Petaros Dušan, glavni obtoženec. Ta blaznost, kaže, je že v krvi njegove družine. Njegova stara mati v materinem kolenu je umrla v norišnici. Sicer pa je tudi obtoženčeva mati nevrastenična in se je že morala pogostoma zdraviti. Prav za prav pred vojno Petaros ni kazal posebnih znakov blaznosti. Znano je bilo le, da mu alkohol škoduje, ker je po zaužitju tega izgubil razsodnost. Preden je bil fant deportiran v Dachau, kjer je doživel vse mogoče peklenske muke, telesne in duševne, je fant jecljal le redko kdaj. Šele odkar se je vrnil domov iz tega pekla, jeclja stalno. Živčni napadi so stalni, glavobol prav tako. V zaporu pri Jezuitih so ga zdravili z bromom. Znaki blaznosti so še večkrat ponavljali. Neko noč se je skušal obesiti s pasom. Kar se tiče Caha, pravi poročilo, da sicer ni blazen, pač pa da je psihopat in da ima v času do časa znake histerizma. Histeričnost pride do izraza posebno kadar pije. Tedaj namreč izgubi tudi precej razsodnosti. Ivan Kenda je duševno zaostal in trpi od časa do časa zaradi motenj v glavi.

Zaslišan bi moral biti tudi psihiater dr. Amos Chiabov, ki bi moral poročati o duševnem stanju. Ker pa psihiater včeraj zjutraj ni bil na razpolago, je sodišče razpravo odgodilo do danes zjutraj ob 9,30, ko bo zdravnik lahko pričal.

Druga skupina Tržačanov

odhaja na obisk zagrebškega velesejma

Predvčerajšnjem smo pisali v našem dnevniku ob ogromnem zanimanju, ki ga je vzbudil v Trstu zagrebški velesejem zlasti po vrnitvi prve skupine 800 Tržačanov. Organizatorjem obiska velesejma se je v teh dneh prijavilo zopet ogromno število ljudi, ki bi hoteli obiskati velesejem; vendar pa bo zaradi prevelikega navala obiskovalcev odšlo samo okrog 450 Tržačanov v soboto zjutraj v Zagreb, kjer bodo imeli priliko na lastne oči pregledati uspehe požrtvovalne borbe jugoslovanskih narodov za socializem. O obisku bomo še poročali.

Nervozen ponočnjak

Roglič Franc iz ulice Cavana 7 in njegov prijatelj Bozzi Vincenc iz zgornjega Sv. Ivana 945 sta se včeraj zadržala izven domačega okolja. Bilo je pol dveh zjutraj, ko sta se nadobudna fanta vračala domov.

Vračala pa sta se precej dobre volje. Skoroda še preveč. Njuni visoki glasovi so tako močno odmevali v nočni tišini, da so privabili policijsko patruljo, ki je tedaj krožila po trgu Rosario. Kajpada sta policista takoj ustavila vesela ponočnjaka in jima prisodila globo zaradi kaljenja nočnega miru. V trenutku, ko je policija vzela osebne izkaznice obeh ponočnjakov, je Bozzi razburjen začel zmerjati agente in jim iztrgal iz rok svojo osebno izkaznico, katero je malo preje izročil. Ker sta policista videla, da imata opravka s trmastim človekom, ki ga ne bo mogoče hitro ukrotiti, sta poklicala na pomoč emergenco. Bozzija so pridržali na policiji in to zaradi nadaljnjega postopanja proti njemu.

* * *

Malo pred drugo uro zjutraj so morali posredovati policijski agenti z emergenco v baru Cattaruzza v ulici Miramare 1. Tam sta se sporekla lastnik bara Cattaruzza Virgil in šofer Serpo Guido iz ulice Toro 9. Agentom pa se je posrečilo moža zopet pomiriti.

V jutranjih urah so policisti morali z emergenzo v ulico Sara Davis 28, kjer sta se spoprijela Vittorio Vidimari in njegov sin Lionello. Prihod agentov pa je spet povrnil mir v družinskem ozračju.

Težak položaj v ladjedelnici Sv. Roka

Vprašanje ladjedelnice Sv. Roka ostaja še vedno nerešeno. Po zadnjih množičnih odpustih v tržaškem Arzenalu, pri katerih je izgubilo zaposlitev 114 delavcev, je problem ladjedelnice Sv. Roka najbolj perečer ter zahteva zato tudi takojšnjo rešitev.

V teku današnjega dne bodo odšle k vodstvu ladjedelnice delegacije delavcev, ki bodo zahtevale, da še to vprašanje reši v korist prizadetega delavstva, ki bi s prenehanjem obratovanja te velike ladjedelnice izgubile svojo zaposlitev, kar bi pomenilo zvišanje že tako dovolj visokega števila brezposelnih na Tržaškem ozemlju za nič manj kot 800 ljudi.

Prebivalstvo Milj, še prav posebno pa delavski razred našega ozemlja, je zaradi položaja v ladjedelnici Sv. Roka zelo zaskrbljen. Iz celotnega poteka dogodkov po prvi objavi načrtov glede prekinitve dela v tej ladjedelnici, je jasno razvidno, da vodi delodajalce pri izvajanju tega načrta jasen namen. Oni nočejo, da bi se delo v tej ladjedelnici, je jasno razvidno, da vodi delodajalce pri izvajanju tega načrta jasen namen. Oni nočejo, da bi se delo v tej ladjedelnici nadaljevalo, ne zaradi tega, ker bi morda primanjkovalo novih naročil, temveč zato, ker so pač takšni ukazi ljudi, ki širijo «dobrote» Marshallovega načrta na našem ozemlju.

Če bo ostalo pri izvrševanju teh načrtov in direktiv 800 delavcev brez posla, to ni tako važno: važni so le interesi kapitalistov in še prav posebno ameriških kapitalistov.

Ladjedelnica Sv. Roka je bila vedno znana in cenjena zaradi svojih izdelkov; zato smo prepričani, da bi se trenutno pomanjkanje novih naročil lahko rešilo s tem, da bi bili popravljeni ali pa prenovljeni nekateri oddelki, ki so bili za časa vojne poškodovani. Vse te predloge so jasnili vodstvu ladjedelnice že delavci sami, a vodstvo jih seveda ni upoštevalo, kaj še, da bi jih sprejelo.

Proizvodnja se je v zadnjem času zelo skrčila in pričakovati je, da se bo prav zaradi tega položaj v kratkem zaostril. Če ne bodo odgovorne oblasti posegle vmes ter zahtevale ukinitev tega lega kriviičnega ukrepa, potem ne bo prizadetemu delavstvu preostajalo drugega kot edinole odločna borba v obrambo pravic, ki naj bi prisilila vodstvo ladjedelnice, da prekliče svoj kriviični ukrep ter zagotovi zaposlenemu delavstvu novega dela.

Kultura

KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI
RAZSTAVE-FILMI-KRITIKE-DROBTINE

"Zelena skupina„ v galeriji "Scorpione„

Deset ali enajst mladih likovnikov (medtem je mladi Černigoj umaknil svoje zanimive risbe) se je združilo v «Zeleno skupino» (Gruppo verde) in razstavlja zdaj v galeriji «Scorpione» svoje slikarske in kiparske proizvode. Skupine ne združuje noben skupen umetniški credo ali program, kot je n. pr. združeval prve slovenske impresioniste z Jakopičem na čelu. Večina razstavljajočih je stara okrog dvajset let in le nekaj se jih bliža tridesetim.

Razstava je miselno aranžirana. Takoj ko stopiš v galerijo, ti pritegne pogled nekaj kiparskih del, nad katerimi se utegne zgroziti malomeščanski okus. Zlasti MARIANO CERNE s svojo tenkostaso in slokonogo «Ženo ob morju» (mavec) s ptičjim obrazom in s poudarkom linije, predvsem pa z ostalima dvema proizvodoma, «Petelinčkom» in «Abstrakcijo», produktoma, ki sta napravljena iz žice, obložene s tenko plastjo mavca in ki se vije v fantastičnih vijugah. Predstavljam si, da je bilo njegovo razmišljanje, ko je prišel do te čudne koncepcije, nekako tako: linija je najvažnejša. Cemu torej sploh še telo? Abstrahirajmo ga in ohranimo samo in čisto linijo. — Žica, ki mu je služila za realizacijo, se mu je zdela za to najprimernejši material. A žica je tudi nekaj telesnega in tako se mi zdi, da se je originalni in talentirani mladi kipar zaletel v slepo ulico, iz katere bo gotovo spet našel izhod, ko se bo povrnil na smiselno in bolj realistično izhodišče.

Tudi drugi izraziti kipar, SIGFRIDO MAOVAZ, zbuja s poudarkom na razgibani liniji pozornost. Tudi zdaj si je izbral za temo svoje priljubljene konje, njegova žival v mavcu kaže na temeljit anatomični in dinamični študij, kar potrjujejo tudi razstavljene risarske študije (zlasti konji v padcu). Talentirana se mi zdi tudi mlada kiparica in risarka DOLORES FALLADA. Manj izrazita je njena «Glavica» v kamnu, bolj so mi všeč njene «Perice» (glina) in njene risbe. Tudi ZUCCHERI MARINO je razstavil nekaj kiparskih produktov, tako nekoliko obrabljeni motiv «Pričakovanja» in dve čedni dekliški glavici.

Med slikarji je izrazito talentiran MARCELLO MANETTI s fantastično, lansko leto nagrajeno «Bitko» (olje) in s tremi izredno spretnimi in okusnimi risbami žensk (tuš), ki izdajajo sigurno potezo in estetično subtilnost. LUCIANO FURLAN je v «Zborus», v katerem prikazuje pevski zbor žensk, izrazit ekspresionist. Celo barva mesa ženskih teles se mi zdi zgolj abstraktna. Manj izrazita, čeprav dobro izdelana je njegova pokrajina (Fabrike, železni žerjavi, košček morja, zelen grič). Najbolj všeč sta mi njegovi temperi «Veseličnі prostor» in «Procesija». Tudi Furlan še tiplje in išče, toda po obeh temperah sodeč mislim, da je na dobri poti. LUISA RENATO kaže v svojih dekorativnih, geometričnih, barvno ploskovnih oljih vpliv Spacala, toda le njegov šibkejši del. Zaenkrat mu manjkajo Spacalova liričnost, teža in globina. Najti bo moral osebnejšo pot.

Nekaj socialne motivike ali vsaj note je v treh oljih NINA FERFOGLIE. Prva slika prikazuje družino brezposelnih, mož dviga stisnjene pesti proti nebu, kar učinkuje ilustrativno in tudi nekoliko banalno. Večja poglobitev bo dala mlademu slikarju priliko, da se bo tudi umetniško močnejše uveljavil. Zanimiv je njegov «Harmonikar» s pivci in pivnico v ozadju, ki se vidijo kakor skozi meglo. Dobra je «Glava starca». Pri tem slikarju prevladujejo sivi toni, ki učinkujejo depresivno. Slikarju se vidi resnost, pridobiti si bo moral večje tehnično znanje.

Nekaj virtuoznega je nasprotno pri IRENU RAVALLICU. Njegova dva portreta sta videti, kot bi bila gledana v veksirnem zrcalu, kar je po mojem mnenju samo po sebi nesmiselno deformiranje. Bolj sta mi všeč njegovi precej svojevrstni tihožitji. RIVA BRUNO razstavlja tri dokaj spretne in rahlo občutene akvarele, ki pa ne kažejo še na posebno izvirnost in osebno noto.

«Zelena skupina» se je prav lepo predstavila občinstvu. Razen Cerneta, Maovza in Manettija so po večini še začetniki, toda kažejo se že nekateri izrazitejši talenti. Vsi potrebujejo še poglobljenega študija, jasnejše koncepcije in tehnične izpopolnitve.

VLADIMIR BARTOL

KOLEDAR

Četrtek 29. septembra
Mihael, Stojan
Sonce vzide ob 6.00, zatone ob 17.51. Dolžina dneva 11.56
Prvi krajec vzide ob 14.08, zatone ob 22.26.
Jutri, petek 30. septembra
Hieronim, Jekica

SPOMINSKI DNEVI

1865 je bil rojen Jovan Cvijić, znameniti jugoslovanski geograf. Umrl je 9.II.1927.
1930 je umrl I. E. Repin, slavni ruski slikar. Rojen je bil leta 1844.

PRESKRBA

Delitev olja in testenin. Danes bodo pričeli v mestu in podeželju deliti vsem potrošnikom za vse kategorije po 4 dcl olja na osebo na odrezek V. in I. navadne živilske nakaznice. Prav tako bodo pričeli deliti po 1 kg belih testenin na odrezek XI. in XII.

Konec razdeljevanja 10. oktobra. Cena za olje 350 in 352 za liter, za bele testenine 100 in 102 liri za kg.

OF

OF I. okraj - Barkovlje. Krajevni odbor OF vabi vse člane in simpatizerje na množični sestanek, ki bo danes ob 20.30 v Franklovem pri Gregoriču (Mandrija).

OF IV. okraj. Danes ob 20.30 seja okrajnega odbora. - Tajništvo.

DELAVNOST ZAM

Mladina I. okraja ima jutri, petek 30. t.m. ob 20 množični sestanek v ul. R. Manna 29.

Poziv pevcem

K proslavi miru, ki bo v nedeljo 2. oktobra na stadionu «Prvega maja», vabimo vse pevce, da se je v čim večjem številu udeleže. Zapeli bomo skupno Adamičevo: «Našo pesem» in Venturinijevo: «Zdravico».

DAROVI IN PRISPEVKI

Za povračilo kriviične globe

Za plačilo kriviične globe, na katero je bil obsojen odgovorni urednik Primorskega dnevnika smo prejeli:

Od II. okraja OF, sektor Portici, IV. seznam lir 1.450; - od Simčiča Valerija očeta treh padlih partizanov ob priliki šeste obletnice smrti svojega sina Vilija namesto venca na grob - 500 lir.

Šola Glasbene matice

Vpisovanje v šolo Glasbene matice bo od 3. do vključno 8. oktobra od 10 do 12 v ul. S. Francesco 22 I. nadstropje. Predmeti, ki se bodo poučevali v prihodnjem šolskem letu, so:

1. klavir, 2. violina, 3. solopetje, 4. harmonika, 5. teoretski predmeti, 6. pevovodstvo.

Največjo pažnjo bo glasbena šola polagala vzgoji mladih pevovodij. V okviru pevovodske šole bodo poučevali klavir, teorijo, harmonijo in po potrebi tudi druge predmete.

Vodstvo Glasbene matice

Dramska šola

Slovensko narodno gledališče v Trstu bo 13. oktobra ponovno odprlo dramsko šolo. Lanski in novi učenci naj se pismeno prijavijo upravi SNG v Trstu, ul. San Vito 17.

15. in 16. oktobra izlet na Nanos

Planinsko društvo v Trstu priredi 15. in 16. oktobra izlet na Nanos, kjer bodo izletniki lahko prenočili v novi Vojkovi koči. Vpisovanje vključno do 5. oktobra v Rojanu v čevljarni Gec, Trg tra i Rivi 2.

Jutri seja kolesarskega odseka ZDTV

Vsi zastopniki društev, ki so včlanjeni v kolesarskem odseku ZDTV, so vabljeni jutri v petek 30. t. m. ob 20 na sedežu v ul. Machiavelli 13 - II.

* * *

Istočasno javljamo, da bo kolesarska dirka za Pokal miru v nedeljo 9. oktobra, kot smo že včeraj omenili.

Vpisovanje v slovenske osnovne šole v Trstu in okolici

VPISOVANJE V SLOVENSKE OSNOVNE SOLE V TRSTU IN V OKOLICI SE VRSI DO. 30. SEPTEMBRA OD 9 DO 12 NA VSEH SEDEŽIH OSNOVNIH SOL. STARSI MORAJO VPISATI SVOJE OTROKE V VSE RAZREDE. SOLSKA MASA BO 8. OKTOBRA, REDNI SOLSKI POUK NA SLOVENSKIH OSNOVNIH SOLAH PA SE PRICNE 10. OKTOBRA.

Vpisovanje v otroške vrtce

ODBOR ZA SLOVENSKI OTROŠKI VRTEC NA KOLONKOVCU SPOROČA STARSEM, DA SE VRSI VPISOVANJE V SLOVENSKI OTROŠKI VRTEC NA KOLONKOVCU DO 30. SEPTEMBRA VSAK DAN OD 9 DO 12 V PROSTORIH VRTCA.

ODBOR ZA SLOVENSKI OTROŠKI VRTEC V ROCOLU OBVEŠČA STARSE, DA SE VRSI VPISOVANJE V SLOVENSKI OTROŠKI VRTEC V ROCOLU PRI LOVCU VKLJUČNO DO 30. SEPTEMBRA VSAK DAN OD 9 DO 12 V PROSTORIH VRTCT.

VABIMO STARSE, DA PRIPELJEJO SVOJE OTROKE K VPISOVANJU.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

Jutri 30. t.m. ob 20 gostovanje v dvorani zadružnega doma
v MAREZIGAH
z D'Usseaujevo igro
Globoko so korenine

V soboto 1. oktobra ob 20 gostovanje v dvorani zadružnega doma
v ŠMARJAH
z D'Usseaujevo igro
Globoko so korenine

Nočna služba lekarn

Depangher, ul. Sv. Justa 1, tel. 94155; Gmeiner, ul. Giulia 14, tel. 6108; Tamaro-Neri, ul. Dante 15, tel. 7623; Signori, trg Ospedale 8, tel. 93006; Harabaglia v Barkovljah, tel. 5728 in Nicoli v Skednju, tel. 93245, imata stalno nočno službo.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 28. septembra 1949 se je v Trstu rodilo 5 otrok, porok je bilo 11 in umrlo je 8 oseb.

Civilne poroke: pomorščak Martinis Tommaso in gospodinja Orlando Marija, kuhar Lorenzon Vittorio in gospodinja Biasiol Gianna, delavec-težak Consolaro Mario in šivilja Devostaso Ada, uradnik Bianco Enrico in gospodinja Vecchiet Alice, mehanik Pasani Luciano in gospodinja Giuliani Iginia, tehnični uradnik Cesar Ivan in učiteljica Benporat Zita, pleskar Kaučič Silvano in gospodinja Longhi Jolanda, elektrikar Galgaro Cornelio, in učiteljica Pelacco Livia, železničar Miniati Luciano in uradnica Pontoni Bruna, električar Marion Giordano in šivilja Legovini Nerina, rokodelec Medici Aldo in frizerka Bassi Liliana.

Umrli so: 51-letni Meo Giordano, 87-letni Babjan Mario, 44-letna Stopper vd. Gauss Gemma, 45-letna Degrassi por. Mariani Stefania, 70-letna Sigoni Jožefa, 78-letna Trinchero Jožef, 89-letna Bassi Angela, 63-letna Ongaro vd. Lorenzini Albina.

TRŽAŠKA BORZA

Zlati šterling 9200, papirnati šterling 1900, telegrafski dolar 700, dolar 690, švicarski frank 168, 100 francoških frankov 170, avstrijski šiling 26, zlato 1200.

RADIO

JUG. CONA TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 308 m ali 1250 kc)

ČETRTEK 29.9.1949.

12.00: Lahek opoldanski spored. 12.30: Slavni violinisti, 13.15: Pesmi in igra čila (v ital. in slov.), 13.45: Pesmi in igra saksofonist Srečko Dražil. 14.00: Za naše Našim ženam (v ital.). 14.30: Tiskovni pregled in pozabavni orkester radio Ljubljana. 17.45: Plesna glasba (v ital. in slov.). 18.15: Za II. program lahka glasba. 18.15: Za II. program. 18.45: Feljton: Wilkie Collins: Pravljica o milijonarju, ki je umrl od sonca. 19.00: Glasbena medigra. 19.15: Poročila (v ital. in slov.). 19.45: Arije iz Puccinijevih oper. 20.00: Glasbene slike. 20.30: Igra v slov.: «Čudež na češpi» Spasa Nini Cuk. 21.30: Slovenski pevski ansambli. 22.00: Iz življenja narodov (v ital.). 22.20: Orkestralna glasba. 22.40: Plesna glasba. 23.00: Zadnje vesti (v ital. in slov.). 23.15: Uspavanka.

KINO

ROSSETTI. 16.00: «Dolge prikazni», Clark Gable, Lana Turner.
EXCELSIOR. 15.30: «Grenki riž», Vittorio Gassmann, Doris Dowling.
FENICE. 21: «Ples kačjih pastirjev» v izvedbi skupine «La gala lirica nazionale».
FILODRAMMATICO. 15.00: «Zvijanje generala Custera», E. Flynn, O' De Havilland.
ITALIA. 15.30 «Norčije v operi», Lollobrigida, Campanini, Cervi.
ALABARDA. 15.30: «Ključi raja», Peck, Rosa Stradner.
IMPERO. 14.30: «Zaljubljena», Felix, Pedro Armendariz, Fernandez.
VIALE. 16.00: «Pustite nas pri miru», Durant, Richard Tauber.
GARIBALDI. 15.30: «Pustolovščina v morju», J. Fontaine, A. De Cordova.
MASSIMO. 16.00: «Ali Baba in 40 parjev», M. Montez, John Hall.
ARMONIA. 15.00: «Osvajalci», Andrews, B. Donlevy. Varieté.
NOVO CINE. 16.00: «Zakład nesrečnega razbojnika Morganna» R. Byrne, Salind Russel, Brian Aherne.
ODEON. 18.00: «Zločin Ivana Zodiapa», A. Fabrizi, Ivonne Sanson.
IDEALE. 16.00: «Bumerang», Dan Andrews.
MARCONI. 16.00: «Preteklo je deset let», Irene Dunne.
KINO OB MORJU. 18.30: «Strelec», češkoslovaški film.
ADUA. 18.00: «Newyorski kriviški».
RADIO. 18.00: «Doktor Jekyll in gospod Hyde», Spencer Tracy.
VITTORIA. 16.00: «Strast, ki ubija», F. Romeo, O' Brien.
AZZURRO. 18.30: «Buffalo Bill».
VENEZIA: «Skrivnost Burmee».
BELVEDERE. 16.30: «Dogodilo se bo jutri», Dick Powell.
GRAD SV. JUSTA. 21: «Casanova in njegove tri žene», Gary Cooper, Teresa Wright.
SKOLJET. 19.30: «Sum».
KINO NA OPCINAH. Danes: «Tajna koles».

Pod svobodnim soncem

SPISAL: Luzgavs

ILUSTRIRA M. BAMBIČ

69

«Ne vseh, centurio! Pravi krščeniki so zlato.»

«Da, pravi, resnico govoriš.»

Iztok se je domislil Irene.

«Pravi krščeniki so biseri!»

«Med Vandali sem našel dragulje človeških src!» —

«Dobro. Verjamem ti. Torej poslušaj!»

Skrbno se je ozrl, ali ni koga blizu, da bi ju slišal. Pokazal mu je z roko na sosedne griče, kakor bi mu raziagal načrt o naskoku.

«Dnevi mojega bivanja v Bizancu so šteti. Odidemo prav gotovo v osmih dneh.»

Slovenu je šinila od radosti kri v lice, da je posinel dolgi obrunek na čelu.

«V osmih dneh, pravim. Povej jim, naj bodo pripravljeni. To se pravi, kadar dobiš pismo od mene ali sporočilo ali kar koli — morda od nekoga drugega, ki naroča v mojem imenu, tedaj pojdite na večer vsi v Bizanc, kakor da greste v pivnice, brez orožja. Na Teodozijevem foru krenite z Osrednje ceste v desno ozko ulico, in ko dospete blizu morja, pridete k velikemu hlevu. Tam potrkajte — odpre se vam — in me počakajte! Drugo vse zveste. Razumel?»

«Razumel, centurio. Se nocoj poiščem oni hlev, še nocoj, da se ne zmotimo. To je hlev onega gospoda, pri katerem bivaš; bogat je in vilo ima. Slovit je po vsem Bizancu!»

«Veš resnico. Pojdi, delaj in molči!»

Posamezne stotnije so izvedle še nekaj vaj in nato odkorakale pred vojašnico čakat Azbada in skrivnostne novice.

Natanko ob enajstih je prijezdil magister equitum. Lep je bil na iskrem arabcu v pozlačeni opravi. Kakor žarek je švigal v veselem diru po široki cesti. Pojezdil je med vrstami vojakov gor in dol in nazadnje obstal pred zborom stotnikov in višjih častnikov. Azbad je potegnil izza pasa zvito listino, jo razmotal in z neizmerno mogočnim pogledom ošinil zbor pred seboj. Hotel je, da mu bero iz oči, v čigavem imenu bo govoril.

«V imenu despota, zmagalca narodov, imperatorja zemlje in morja...»

Vsem je zamrgolelo po životu.

Eni so se prestrašili, drugi razveselili. Jasno je bilo, da carski reskript razglasi vojsko in odhod. Zato strah onih, ki se jim je — gizdalinom — prilegalo bizantinsko življenje, in veselje tistih, ki so si želeli boja in ropa v tujih deželah.

«Vsemogočni despot je obljubil po zmagi nad Vandali sijajno mesto v svoji vojski tistemu, ki bo prvi mojster lokostrelec v hipodromu.»

Častniki so se ozrli na Iztoka. Njemu pa se je zgrozilo pred očmi. Če ga je carica zatožila, da zavaja poštene dyorjanke — in ga v trenutku zgrabijo in obsodijo... Oklenil se je trdno ročnika na težkem meču.

«Znano vam je, kdo je bil tedaj zmagalec!» Azbad je obmolknil in gledal na častnike. Ti so v en glas vzkliknili: «Mnoga leta Iztoku!»

«In kakor je oseba despota sveta, tako je sveta njegova obljuba. Ni bila obljubljena čast centurija zmag

Množične organizacije koprskega okraja pozdravljajo centralni komite KP STO ob II. kongresu

Množične organizacije so poslale centralnemu komiteju KP STO-ja v Trstu sledečo izjavo:

Z rednega zborovanja okrajnih odborov množičnih organizacij iz koprskega okraja vam pošiljamo ob II. kongresu KP STO-ja naše najiskrenejše in najtoplejše pozdrave.

Zaradi posebnih in stvarnih zaslug KP STO-ja je naš okraj v borbi proti vsem tistim, ki skušajo zadržati naš razvoj tako na politično-gospodarskem, kakor tudi socialnem področju, naglo okrepil svoje domače gospodarstvo.

Uspehi, ki smo jih dosegli v raznih tekmovanjih in v prvi vrsti tekmovanje na čast II. kongresu KP STO-ja ter delovni polet vsega naš a delavstva, so najboljši dokaz, da smo na pravi poti, po kateri nas vodi naša slavna in revolucionarna Komunistična partija STO-ja in njej na čelu tov. Branko Babič. Istočasno je to najboljši odgovor vsem obrekovalcem naše partije ter tako imenovanemu internacionalistu Vidaliju.

Naše gradnje in naša obnova so dokončno pred mednarodnim delavskim gibanjem razgalile vso tirnovrstno in protirevolucionarno in protidelavsko družbo kominformističnih držav.

Ponosni smo, da imamo stranko in vodstvo, ki je tako vztrajno in sposobno, da zna pravilno voditi partijo in se boriti za obrambo čistega marksizma in leninizma.

Zagotavljamo vas, da bomo še v teh kratkih dneh, ki nas ločijo od kongresa, zastavili vse svoje sile za zgraditev novih objektov, da bomo pospešili prostovoljno delo in s tem dokazali našo povezanost in vdanost do Komunistične partije kot voditeljice delovnega ljudstva.

Naj živi II. kongres KP STO-ja!
Naj živi tov. Branko Babič, tajnik KP STO-ja!
Smrt fašizmu - svobodo narodu!

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Gradili zadružni dom in izvedli kanalizacijo v Dekanih s prostovoljnim delom v trimesečnem tekmovanju

S tekmovanjem na čast II. kongresu bodo delo še pospešili

Kot ostale vasi Istrskega okrožja, tako je tudi ljudstvo vasi Dekani že pred meseci sklenilo, da bo pri trimesečnem tekmovanju prispevalo s prostovoljnim delom čim več. S tem je hotelo pokazati svoje zaupanje do ljudske oblasti, do naše politične voditeljice KP, kakor tudi do njenih predstavnikov. Tako so se domačini ponovno zbrali dne 6. avgusta na množičnem sestanku in se odločili, da bodo v zadružnem domu dvignili dvorano 1 meter čez plan, kar so tudi izvršili stoodstotno. Glede na naknadne obveznosti, prevzete na čast partijskemu kongresu, pa bodo ta načrt prekoračili na 140 odst.

Tako so delovni prostovoljci izkopali in odstranili 162 metrov zemlje več, kakor pa so predvidevali v začetku del. Skupno pa so pripravili 900 metrov kamenja, 35 metrov gramoza, 22 metrov peska, 22 metrov gradbenega lesa, 40 stotov apna in 120 stotov betona. Vse to gradivo se seveda uporablja pri gradnji zadružnega doma. Zato skrbijo naši prostovoljci, da je v rezervi pripravljenega vedno dovolj potrebnega gradiva.

Pri gradnji našega zadružnega doma je bilo od 12. julija in do 12. septembra udeleženih 849 oseb, ki so prispevale skupno 2.786 prostovoljnih delovnih ur. Med temi so se zlasti izkazali tudi vojaki in častniki JA, ki so zaznamovali 365 udeležb z 963 delovnimi urami. Enako je sodelovala tudi narodna zaščita iz Valmarina, od katere je 37 tovarišev žrtvovalo 133 delovnih ur. Razume se, da so jim prebivalci iz Dekanov za to radovoljno pomoč v korist bodočega zadružnega doma izredno hvaležni.

Poleg dela pri gradnji zadružnega doma se je ljudstvo v Dekanih oprijelo z vso vnemo tudi kanalizacije. Tu je delalo 229 tovarišev skozi 1.687 ur; s tem delom so očistili in na novo pokrili 410 metrov kanala in na novo postavili 218 metrskih škrli, kar pomeni, da je delo pri kanalizaciji v okviru trimesečnega tekmovanja izvedeno do 60 odst. S tekmovanjem na čast partijskemu kongresu pa bo to važno javno delo, ki se seveda dnevno nadaljuje, popolnoma dokončano.

Tudi vas Rižana, ki spada pod krajevni LO Dekani, je bila delavna. Tam so napravili 6 metrov dolgo, 2 in pol metra visoko ter nekaj nad pol metra široko vodno zatvornico, ki bo služila v to, da reka Rižana v času velikega deževja ne bo poplavljala polja in zalivala hiš. Pri tem važnem delu je sodelovalo 48 prostovoljcev s 223 delovnimi urami, ki so poleg tega popravili tudi 1 most na Rižani.

V svojem delokrogu je pokazala aktivnost tudi Kmetnaproza v Dekanih. Njeni člani so napravili dve apnenici za gašenja apna in na novo zgradili stavbo za kovačnico ter hlev za svinjerejo s 14 prostori, kuhinjo in stanovanjem ter dvorišče.

Tako dela naše ljudstvo v coni B, medtem ko mislijo klevetniki in nasprotniki naše ljudske oblasti, da spimo in čakamo križem rok na rešitev gospodarskih vprašanj od strani angloameriških imperialistov. Ljudstvo v Istrskem okrožju dela venomer za skupnost, kot delajo to narodi v Jugoslaviji, in sicer za srečnejšo in boljšo bodočnost vseh nas. Vse to predstavlja trud naših ljudi, ki se dobro zavedajo, da se da samo v enotnosti napraviti velika dela, kakor jih zahteva sedanja doba. Če pa vprašamo vidalijevce, kaj so oni napravili za njihov II. kongres, potem nam bodo znali pokazati samo: tisoče in tisoče izgubljenih ur za klevetanje po tisku in radiu ter na milijone potrošenih lir za papir v propagandistične namene, ki pridejo prav zapadnim imperialistom in zapadni reakciji.

F. Z.

Krkavce

V tekmovanju za partijski kongres bodo preuredili hišo za otroški vrtec

Tudi v Krkavcah smo zagrabili z veseljem za delo, ko se je pričelo tekmovanje v počastitev II. kongresa KP STO-ja. Odločili smo se, da bomo za otroški vrtec preuredili neko drugo hišo v vasi, ki ne bo tako tesna kot bivša stavba, kjer je bil otroški vrtec do sedaj, in ki bo tudi bolj zavarovana proti mrazu.

V ta namen smo imeli dne 26. septembra zvečer množični sestanek, na katerem je nova vrtnarica pojasnila pomen te socialne ustanove za vzgojo naše dece in pomen, ki ga ima otroški vrtec tudi za starše. Danes že vsakdo uvideva, da otrok mora prejeti že v zgodnji mladosti primerno in zdobno vzgojo, zlasti pa morajo biti matere, če so zaposlene na polju, v tovarni ali uradu, brez skrbi, da je njihov otrok v času njihove odsotnosti v najboljših rokah. Iz istega razloga je tov. vrtnarica pozvala starše naj vpišejo otroke, ki so stari od 3 do 6 let čimpreje v vrtec.

V stavbi, kjer bo dobil otroški vrtec svojo novo streho, bo lepa kuhinja, soba za igranje otrok; s stališča zdravstva je poskrbljeno tudi to, da bodo v hiši čista stranišča, v času zime pa bo vrtec toplo zakurjen. Pod kuhinjo bo nameščeno prostorno skladišče za drva.

Vsi vaščani so si edini v tem, da morajo tako rekoč nov otroški vrtec v vsakem oziru olepšati in to še ta teden, kajti odprli ga bodo prve dni oktobra.

Po končanem množičnem sestanku smo si ogledali otroški vrtec in vsi domačini so priznali, da je zadnje čase nastopila pri nas velika sprememba. Pod vodstvom ljudske oblasti je življenje na vasi bolj razgibano, popravljene ter očiščene so ceste ter vodovodi in vse to s prostovoljnim delom. Ko so nekateri pravili, da smo izvršili že mnogo udarniškega dela, se je oglasil možak in dejal, da bo treba za večji uspeh partijskega kongresa storiti še več in napraviti 6 km ceste. Tako kažemo tudi mi v Krkavcah neprestano voljo do dela.

G. I.

V Basaniji pri Savudriji so ustanovili kmečko obdelovalno zadrugo "Bodočnost,,

V Bujščini je bila 20. septembra ustanovljena nova kmečka obdelovalna zadruga, in sicer v Basaniji. Ustanovitelji so ji dali ime «Bodočnost». S tem je napravljen zopet korak naprej v naši novi gospodarski dejavnosti. Istočasno je doprinesen dokaz, da imajo poljedelci vedno večje zaupanje v nove proizvajalne metode.

V razgovoru so nam tov. predsednik Busdachin Mihael in njegovi sodelavci Stokovac Ivan, Grisonič Rafael, Covo Anton, Alessio Ivan in Stokovac Erminij pojasnili, da so pred tem že dvakrat poskušali ustanoviti kmetsko obdelovalno zadrugo, toda obakrat jim je načrt spodletel. To pot se je končno uresničila njihova želja, in sedaj imajo v zadovoljstvo vseh članov zares lastno kmečko obdelovalno zadrugo.

Na vprašanje, če imajo dane pogoje za razvoj in napredek zadruge, je tov. predsednik kot dober kmet in strokovnjak dejal, da je zemlja ugodna za obdelavo in da je zadrugi uspeh zagotovljen. Njegovi tovariši pa so še dodali, da so vstopili v novoustanovljeni kolektiv že iz nagnjenja in ljubezni do poljedelstva, poleg tega pa so vložili v zadrugo tudi nekaj glav živine, ki jim bo pri obdelavi v veliko pomoč in korist. Pri vsem pa so se navdušili za skupno obdelavo zemlje, ker so videli neizpodbitne uspehe drugih enakih in podobnih zadrug. Spoznali so tudi, da je zadružni način kmetovanja vsekakor najdonosnejši in hkrati najsocialnejši. «Tako smo prišli do odločitve, da ustanovimo tudi mi ta kolektiv in prepričani smo, da bodo kmalu pristopili k nam še mnogi drugi kmetje in da nas bodo v sosednjih vaseh prav gotovo posnemali. Pri tem se nismo pustili begati in odvrniti od malodušnežev, in vemo, da smo na pravi poti». S temi odločnimi besedami so pokazali novi zadrugarji zaupanje v svoje delo in v ljudsko oblast, ki podpira kmečke obdelovalne zadruge.

Za začetek bo imel kolektiv «Bodočnost» 60 hektarjev skupne zemlje, 5 krav, 1 vola in 4 junice in junčke. Na razpolago ima že hlev, v katerega gre 30 glav živine. Zadrugarji so Italijani in Hrvati in živijo v najboljšem soglasju.

Ko so nam v slovo izjavili, da so bili še do včeraj koloni in da so prepričani, da bo okoli njihovega gospodarskega poslopja kmalu brnel motor traktorja, smo videli, da imamo pred seboj prave «pionirje zemlje» nove dobe!

Koštabona

Zavednost istrskega ljudstva

Ob proslavi II. obletnice ustanovitve kmetske obdelovalne zadruge v Pučah-Koštaboni so domačini nabrali 1.136 dinarjev prostovoljnih prispevkov v korist Primorskega dnevnika ter za fond plačila denarne globe, na katero je bil kaznovan ob zadnjem procesu.

* * *

V kritje izdatkov za globo in stroške, na katere je bil Primorski dnevnik obsojen na nedavnem kazenskem procesu, je skupina tovarišev in tovarišic na sestanku članov okrajnih odborov množičnih organizacij nabrala prostovoljnih prispevkov 367 din.

Vpisovanje na slovenski nižji gimnaziji v Portorožu

Vpisovanje v vse razrede slovenske nižje gimnazije v Portorožu bo 29. in 30. septembra do 12. ure.

Dijaki naj prinesó s seboj zadnje šolsko spričevalo in rojstni list. Reden pouk se začne dne 1. oktobra ob 8. uri.

RAVNATELJSTVO

ZA KMETOVALCE

Uredimo si moderna gnojišča!

Ni dovolj, da se za dvig pridelkov poslužujemo samo novih načinov kmetijske tehnike, temveč je potrebno, da tudi zadostno in pravilno gnojimo. Zlasti hlevski gnoj zavzema najvažnejše mesto, ker vsebuje poleg organskih tudi vse rastlinske snovi, katere potrebuje rastlina za svoj obstoj in razvoj. Zaradi tega mora vsak napredni kmet skrbeti, da si bo pripravil čimveč tega važnega gnojila. Ravno tako pa je važno, da ve kako hlevski gnoj čim več potrebnih rastlinskih snovi.

Ko govorimo gnojišča in gnoj po naših vaeh, se nam nudi kaj žalostna slika. Gnoj je razmetan po celi sipi, v vročih poletnih mesecih se suši, s čemer se dušik pretvarja v amoniak in hlapi v zrak ter izgublja gnojilne snovi. Včasih pleni na gnojišču in zgublja na vrednosti. Pravi gospodarji gnojišča so kokoši, ki po njem brskajo.

Vsak kmetje ne teže tudi za tem, da bi pridelali čim več gnoja. Premalo uporabljajo stelje, običajno le toliko, da se žival ne umaže, kar seveda ni prav.

Pri nas se pridela povprečna na leto 1.800.000 centov hlevskega gnoja. Zaradi nepravilnega ravnanja z gnojem gre v izgubo najmanj ena tretjina dušika s tem, da se pretvori amoniak in ker je kot plin lažji od zraka se dviga in izgublja v višave. S tem zgubimo prav lepo vsoto kot 75 vagonov dušikovih gnojil, ki velja okoli 2,2500.000 dinarjev.

S hlevskim gnojem pognojijo naši kmetje letno okoli 7.200 ha ali 72 odstotkov plodne zemlje. To kaže, da je produkcija gnoja zelo nizka, kar moremo na vsak način odpraviti. V ta namen je treba vsak dan gnoj na gnojišču lepo zložiti in dobro potlačiti. Ce je suh in zlasti, je treba gnoj od časa do časa dobro politi z vodo, še bolje pa je, če ga polijemo z gnojnico. S tem da gnoj dobro stlačimo in polijemo, preprečimo izhlapevanje amoniaka, kar je v škodo dušika. Gnoj je drago in važno gnojilo.

Kmetje morajo zemljo dovoljno gnojiti z hlevskim gnojem. Zato pa morajo pridelati gnoja vsaj sto odstotkov več. To je potrebno zlasti v Istrskem okrožju, kjer izkoriščajo kmetje svojo zemljo intenzivno.

Pomniti moramo, da smo zemlji, na katero smo vrgli na primer 250 kg hlevskega gnoja, dali poleg organske sprstenine še 125 kg dušika, 120 kalija in 3,5 so 5 kg fosforja, kar zadostuje komaj za silo, ni pa dovolj za večjo dosego pridelka. Če tega ne moremo doseči samo z hlevskim gnojem, dalje kompostom in zelenim gnojem, potem moramo dodati umetna gnojila. Glede na to, da pognojimo s hlevskim gnojem komaj dobro tretjino plodne zemlje, moramo ostali del pognojiti z umetnimi gnojili. Toda pri tem je slabo to, da z uporabo umetnih gnojil poslabšamo strukturo zemlje in s tem njeno plodovitost. Zato morajo naši kmetje povečati količino hlevskega gnoja, kakor tudi komposta in zelenih gnojil. Samo na ta način bo mogoče zboljšati zemljo, ki je sedaj v zelo slabem stanju.

Pozabiti ne smemo tudi na tekoče gnojilo ali gnojnico, ki je polna dušika. Pri sedanjem stanju živine pridobivamo letno približno 525.000 hl gnojnice. Če bi jo pravilno in do zadnjega izkoristili, bi lahko pognojili letno najmanj 130 ha polja in travnikov, medtem ko pognojimo z gnojnico letno zelo majhno površino.

V bodoče bo treba dati veliko pobudo za zgraditev gnojničnih jam, da se gnojnica ne bo razlivala in zgubljala po vaških poteh, s čemer izgubljamo tudi milijone narodnega premoženja. Ljudska oblast ima v načrtu gradnja modernih gnojišč in gnojničnih jam.

Kmetje, pripravite si čim več gnoja, da boste dali zemlji snovi, ki jih potrebuje rastlina in s tem dvignili pridelek, kar bo v korist gospodarskega položaja vsega ljudstva.

G. T.

Slovensko učiteljišče v Portorožu

Vpisovanje v vse letnike slovenskega učiteljišča v Portorožu bo 29. in 30. t. m. Popravni in naknadni izpiti se bodo vršili 29. t. m. ob 8. uri Začetek rednega pouka 1. oktobra. RAVNATELJSTVO

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

RAZPRAVA O DRUŽINSKEM DAVKU

Spremembe, ki jih namerava predložiti davčna komisija občinskemu svetu

V torek popoldne ob 17.30 se je sestala občinska davčna komisija k svojemu drugemu rednemu zasedanju. Glavni predmet razgovorov so bile tudi tokrat spremembe, ki jih je treba vnesti v predlog o družinskem davku, preden ga začnejo v praksi izvajati.

Debata o posameznih točkah je bila precej živahna in je zasedanje trajalo nad tri ure. Nekateri člani komisije niso bili popolnoma na jasnem, kakšne so njene pravice in njen delokrog v tem vprašanju, končno pa so se le sporazumeli, da ima komisija za nalogo preučiti razpis novega davka in predlagati občinskemu svetu vse tiste popravke, ki bi se jim zdeli potrebni in umestni.

Pri podrobnejšem preučevanju teh predlogov so se zedinili v tem, da naj se v letu 1949 ugotove dohodki posameznikov, davek sam pa naj se uvede na podlagi teh ugotovitev šele od 1. januarja 1950 dalje, ker bi bilo krivično pobirati davek tudi za nazaj. Prav tako so sklenili, da bodo predlagali oprostitev davčne osnove do zneska 240.000 lir. Od dohodkov, ki presegajo to vsoto, pa naj bi plačevali svobodni poklici in trgovci družinski davek v višini 100% po predlogu postopni lestvici, obrtniki bi plačevali po 70% in delavci in uradniki s stalno plačo pa po 50% od tega odviška.

Praktično bi to bilo takole: ako ima kdo letnih dohodkov 360.000 lir, se mu odbije 240.000 in ostane za obdavčenje višek 120.000. Od te vsote bo plačal tisti, ki ima svoboden poklic po lestvici (1%) 1200 lir, obrtnik 840 lir in delavec ali uradnik pa 600 lir letno družinskega davka. Poleg te uredbe bi morali ostati v veljavi tudi vsi olajševalni pogoji za tiste, ki imajo številno družino. Na ta način smatra davčna komisija, da bi bil družinski davek mnogo bolj pravilno razdeljen med posamezne sloje, kakor pa je bilo to napravljeno v prvotnem osnutku.

Vpišite otroke v slovenski otroški vrtec

Lansko leto je obstajal v Podgori poleg italijanskega tudi slovenski otroški vrtec, ker je bilo vpisanih dovolj otrok za slovenski oddelek. Ko se je začelo te dni vpisovanje za tekoče leto, se je razširil med materami glas, ki ga je morda, kdo raztrosil tudi zlobno, da letos ne bo slovenskega oddelka in posledica tega je bilo, da so le redke matere vpisale svoje otroke.

Naš občinski svetnik se je te dni pozanimal pri vodstvu otroških vrtcev v Gorici in tam so mu zagotovili, da bo tudi letos odprt poseben slovenski oddelek tukaj v Podgori, ako bo priglašenih zanj dovolj otrok. Ker je danes zadnji dan za vpisovanje, vabimo vse matere, da naj pohite z vpisovanjem in naj pri tem zahtevajo vpis v slovenski otroški vrtec, za katerega imamo v Podgori več kot dovolj otrok, ki bodo tam med igranjem dobili tudi prvi pouk.

Pomnite torej, da je danes zadnji dan za vpis.

Sindikalni razbijači in njihov gospodar

Od Delavske zbornice smo prejeli v objavo:

Že mesec dni se je mnogo govorilo o neki združitvi «svobodnih» sindikatov in tako imenovanih «filonov». Vendar se zdi, da njihovim gospodarjem ta združitev ne ugaja. Gospod Thomas, predsednik Post War Councila je namreč povabil državni department (ki je plačal sindikalno razkolništvo), da naj uvede preiskavo in dožene kdo je izvrševal «pritisk», da bi prišlo do združitve.

Pazite svobodni, republikanci in saragatovci. Gospodar se je začel vznemirjati in lahko se zgodi ne samo, da vas bo natepel, ampak da vas bo tudi odpustil zaradi premalo prebrisanega službovanja. Kdor plača, zahteva, da se mu služi tako, kakor on zahteva in služabnikom ni dovoljeno drugega, kakor to, da imajo lahko vedno le takšno mnenje kakor tisti, ki jih plača. Bolje bi bilo, da poslušate naš nasvet: predsodke o svobodi in druge podobne drobnarije, ki vam ne prinašajo dobička, je bolje, da prepustite onim od Delavske zbornice.

Sporazum med delavci in obrtniki za novo delovno pogodbo

Prejšnji večer so se sestali v prostorih urada za delo zastopniki Zveze obrtnikov in sindikalnih organizacij, da bi razpravljali o delovni pogodbi za uslužbence te stroke.

Po prisrčnem in temeljitem razgovoru so končno dosegli sporazum in zaključili pogajanja s podpisom pogodbe na podlagi razgovorov v prejšnjih dneh. Vendar pa so pustili odprto vprašanje povišanja plače in se obvezali, da ga bodo zopet obravnavali, kadar bo to vprašanje končno rešeno za industrijske delavce.

S to pogodbo so delavci omogočili sprejem vajencev v obrtniška podjetja in so v ta namen precej popustili zahtevam obrtniškega združenja. Kar se odraslih delavcev tiče, bodo imeli odslej nekatere splošne priboljške pri plači in delovni uredbi, ki pa bodo le malo izboljšali sedanje prejemke. Vendar daje nova pogodba možnost boljše uredbe glede božične nagrade, odškodnine za odpust in za izredno ali nadurno delo.

Prosta trgovina s premogom

Pokrajinski urad za industrijo in trgovino je spremenil predpise glede nabave inozemskega premoga za ogrevanje pozimi in s tem v zvezi javlja naslednje:

Urad za premog za severno Italijo je sklenil, da odpravi omejitve pri nabavi inozemskega premoga za zimsko ogrevanje. Iz tega sledi, da si bodo lahko potrošniki vseh vrst nabavili inozemski premog vseh kakovosti in iz katere koli dežele direktno v prosti trgovini.

Kar se tiče ogrevanja zaprtih prostorov z inozemskim premogom, ki ima visok odstotek odpadkov posebno v malih in srednjih ogrevalnih napravah, kjer uporabljajo peči in navpične kotle iz enega samega kosa, opozarja urad za premog, da je to gorivo neekonomično in škodi ogrevalnim napravam. Poleg tega bi uporaba take nižje vrste premoga lahko povzročila nevšečnosti in motnje v mestnih središčih in zato svetuje potrošnikom, da v podobnih primerih nabavijo in rabijo premog z manjšim odstotkom odpadkov, kakor je n. pr. koks ali antracit.

Trgovci s kurivom so dolžni izstaviti na vidnem mestu napis, na katerem morajo biti navedene vse vrste kurive, ki ga imajo naprodaj, vštevši tudi tisto, ki ni prikladno za ogrevanje. Na računih, ki jih izdajejo potrošnikom, morajo navesti od kod prihaja blago, kakšne vrste je in v kakšnih kosih ga prodajajo.

Naročite semensko žito

Pokrajinski agrarni konzorcij v Gorici vabi poljedelce, da naj do 30. t. m. naročijo semensko žito za svojo potrebo. Naročila sprejemajo podružnice v Gorici, Ločniku, Krminu, Gradiški, Romansu in Ronkah.

Konzorcij zatrjuje, da bo imel letos na razpolago seme najboljših semenogojskih podjetij.

IZ SLOVENSKE BENEČIJE

Cesta v Platiščah je se vedno v obupnem stanju

Vojaki so popravili samo tisti del, ki gre do meje

Te dni so dokončali s popravilom ceste, ki vodi iz Platišč proti Nadiži. Cesta je bila namreč že leta 1943 na dveh krajih minirana in zato se je zelo poškodovalo nasipno zidovje in skala, preko katere je speljana. Prebivalstvo je kmalu po tem razdejanju cesto za silo popravilo, tako da je bil omogočen prehod pešcem, voziti po njej pa še vedno ni bilo mogoče. Mnogi ljudje iz Platišč imajo na tej strani vasi senožeti in zato jim je bilo delo zelo težavno, ker so morali prenašati tovore na ramenih ves tisti del ceste, čez katerega niso mogli z vozom. Ta tovor so potem na drugi strani naložili na drugi voz, ki jih je tam čakal.

Občinska uprava v Tajpani je večkrat zaprosila pristojne oblasti, ki jim je poverjeno plačilo vojne škode, da bi nakazale potrebne fonde za popravilo te ceste, kar bi bilo tudi v korist brezposelnim, ki jih prav ta občina ima lepo število. Dolgo let je ljudstvo čakalo, da jim popravijo vsaj najpotrebnejše ceste, posebno nestrpno so pa čakali tisti, ki so brez dela v upanju, da bodo s temi popravili prišli vsaj do začasne zaposlitve.

Končno se je odločila vojaška oblast, da popravi to cesto in je pri teh delih zaposlila bataljon vojakov, ki so delali dva meseca. Dela so končali ravno te dni in cesto so posuli z drobnim peskom tako, da lahko po njej sedaj vozijo brez nevarnosti tudi težki tovorni avtomobili. Toda zadnji kos ceste tik pri Platiščah je še vedno v zelo slabem stanju. Že od Tajpane dalje je ta pot prava kalvarija za pešče in avtobus, ki vozi iz Vidma v Platišče, je vedno v nevarnosti, da ne zleti v kakšen jarek. Tega dela ceste se vojaki sploh niso dotaknili, ker ga ne rabijo. Popravili so samo tisti del, ki vodi iz Platišč proti mostu čez Nadižo, kjer poteka italijansko-jugoslovanska meja in jo zato smatrajo za vojaško.

Prebivalstvo Platišč je sicer zadovoljno, da so mu popravili vsaj del poti, vendar čuti še večjo potrebo po popravilu ceste, ki vodi v vas, katere se poslužujejo prav vsi in tudi avtobus vozi po njej. A za popravilo vse ceste bo treba najbrže še dolgo čakati. Brezposelni so izgubili še zadnje upe za morebitno zaposlitev.

Električni tok ga je ubil

Na delu pri Ronkah se je pred dnevi smrtno ponesrečil 29-letni električar Bruno Brešan iz Ločnika. Mladi delavec, ki je bil zaposlen pri gradbenem podjetju inž. Perko, je pomagal delavcem električne družbe Selveg pri nadomeščanju gnilega električnega droga v bližini Ronk. Nadel si je usnjeni pas in splezal na vrh droga, da bi pripel odtrgane žice. Toda že pri prvem poskusu je njegovo telo omahnilo nazaj brez življenja. Ta električna proga, ki je prej bila brez toka, je bila tisti hip zopet v napetosti. Elektrika je prešla Brešanovo telo in močan pretres ga je usmrtil. Delavci Selvega so truplo sneli z droga. Preiskovalna komisija je že pričela s preiskavo, ki bo privedla do ugotovitve krivca te grozne nesreče.

IZPRED SODIŠČA

Brez dokazov so bili obsojeni

Epilog incidenta pri snemanju zastave na Oslavju

Največ časa na razpravi na goriški sodniji je včeraj zavzel sodni postopek proti petim fantom in dekletom iz Oslavja. Na zatožni klopi so sedeli 17-letni Velišček Bruno, 21-letna Kodermac Jolanda, 22-letna Mikluš Jolanda in 17-letni Kodermac Jožef. Vsi so bili obtoženi, da so dne 4. aprila letos iz dvorišča Kodermacove kmečke hiše na glas zasmehovali in žvižgali vojaški edinici, ki se je s kamionom pripeljala pred sončnim zahodom pred spomenik in svečano snela zastavo.

Kakor smo o tem že ob svojem času poročali, so se dekleta in fantje po delu zbrali v Kodermacovi hiši in se na tamkajšnjem dvorišču šalili. Pri tem so se seveda zaradi nekega dovtipa glasno smejali in nekdo med njimi je celo zažvižgal. Oficir, ki je vodil vojake, ki so opravljali svojo nalogo, se je ob tem glasnem in neprisiljenem smehu zdrznil, tekel na dvorišče in tam legitimiral veselo mladino, češ da so zasmehovali italijansko zastavo. O tem je obvestil orožnike iz Podgore, ki so omenjene prijavili sodnim oblastem. Čeprav so obtoženci pred sodnikom odločno zanikali obtožnico in čeprav sodnik ni imel niti enega dokaza, ki bi potrjeval obtožbo, jih je vendarle kljub mladoletnosti dveh obtožencev vse obsodil na stroge kazni. Pri razpravi je zaradi nepomembne netočnosti pri izjavi dveh prav tako mladih prič, ki so bile pred sodnikom nekoliko v zadregi, skoraj obdolžil eno krivega pričanja. Ko pa se mu to ni posrečilo, je izrekel proti obtožencem sledeče obsodbe: Sošol Edvard, Velišček Bruno in Kodermac Jožef vsak na 6 mesecev zapora, Kodermac Jolanda in Mikluš Jolanda pa vsaka na 8 mesecev zapora. Za vse je kazen pogojna za dobo petih let.

Kaznovani povratniki iz Jugoslavije

Ker je brez vsakega dovoljenja šel junija letos v Jugoslavijo, od koder so ga vrnile tamkajšnje obmejne oblasti, so obsodili 23-letnega Antenuccio Rosaria iz Gele (Caltanisetta) na 5 mesecev in 10 dni zapora ter 25.730 lir globe.

Zaradi istega prestopka so obsodili 23-letnega Angorella Alojza iz Neaplja, ki so ga prav tako jugoslovanske obmejne oblasti vrnile italijanskim, na 3 mesece zapora in 16.000 lir globe pogojno.

Na 20 dni zapora so nato obsodili 49-letnega Salvadorja Viljema iz Valvassone pri Vidmu, ker se ni pokoril izgonskemu listu, ki mu ga je izdal komisariat iz Gradiške za njegov rojstni kraj Salvador namesto, da bi se, kakor so mu veleli, odpravil domov je prišel v Gorico na letovanje, katero so mu zdaj proti njegovi volji podaljšali za dvajset dni.

Izid balincarskega tekmovanja v Sovodnjah

Balincarskih tekem, ki jih je organiziralo Mednarodno balincarsko društvo iz Gorice ob ljudskem taboru v Sovodnjah, se je udeležilo skupaj 49 balincarskih parov iz raznih krajev goriške in videmske pokrajine, ki so zastopali sedem društev.

Borba med posameznimi pari je bil zelo ostra in med tekmovalci so se izkazali kot najmočnejši pari iz Ronk in Vidma. Pokal «Napredek» si je priborilo Goriško balincarsko društvo po zaslugi svojih parov Novelli - Sošol Roman in Gismano - Petterin, kateri so si priborili drugo in peto mesto.

V ostalem so bile razdeljene naslednje nagrade: par Gobet - Plešničar iz Ronk, prvo nagrado; par Novelli - Sošol Roman od Goriškega balincarskega društva, drugo nagrado; Pizzo - Revelant iz tržiških ladjedelnic, tretjo nagrado; Graebri - Moretti društva «Grabizio» iz Vidma, četrto nagrado.

KINO

VERDI, 17: «Velika nagrada», M. Roney in E. Taylor.
VITTORIA, 17: «Poroka je resna stvar», M. Lockwood.
CENTRALE, 17: «Mehikanske bikoborbe», Gianni in Pinotto.
MODERNO, 17: «Jetnik», T. Power.
EDEN, 17: «Roparsko srce», B. Cody.

Pričetek trgovine s Slovenijo

Trgovci uvozniki naj prijavijo svoje potrebe po blagu iz LR Slovenije

Kakor smo že včeraj poročali, je posvetovalna komisija pri Trgovski zbornici v Gorici razpravljala pretekli ponedeljek o izbiri blaga, ki bi prišlo v poštev za uvoz in izvoz na podlagi videmskih sporazumov.

Zveza trgovcev za goriško pokrajino je tudi javila, da je stopil končno v veljavo videmski sporazum za obmejno izmenjavo blaga. Zato vabi vse tiste tvrdke goriške pokrajine, da bodisi da so članice zveze ali ne, ki mislijo navezati trgovske stike v okviru tega sporazuma, da naslovijo na Zvezo trgovcev (ul. IX. avgusta 11, I.) prošnjo sa prostem papirju, v kateri naj navedejo za katero blago iz seznama «B», ki je priložen trgovskemu sporazumu, se zanimajo in bi ga radi uvozili. Obenem naj navedejo tudi količino, ki jo nameravajo nabaviti. Te prošnje morajo predložiti najkasneje do 5. oktobra t. l.

Zainteresirani trgovci si tudi lahko ogledajo celotno besedilo sporazuma s priloženimi seznami blaga za uvoz in izvoz na sedežu Zveze trgovcev.

Iz Krmina

Urnik za trgovine

Za področje krminske občine je bil določen naslednji urnik za trgovine na drobno in debelo:

Pekarne od 6.30 do 12.30 in od 16. do 18; mlekarne od 7. do 12.30 in od 15.30 do 19.; jestvinske trgovine in drogerije: od 8. do 12.30 in od -5.30 do 19.; tekstilne trgovine in druge, ki niso navedene, od 8.30 do 12.30 in od 15. do 19.; trgovine z železnino od 8.30 do 12.30 in od 14.30 do 18.30; sadje in zelenjava od 8. do 12.30 in od 15.30 do 19.; trgovine na drobno z gorivom, lesom in gradbenim materialom: od 8. do 12. ter od 13.30 do 17.30; avtomobilske potrebščine od 8. do 12. in od 14. do 18.; kolesa in pritikline: od 8. do 12.30 in od 15. do 18.30; cvetličarne od 8. do 12.30 in od 14.30 do 19.; deželni pridelki od 8. do 12.30 in od 15. do 18.30; slaščičarne brez policijskega dovoljenja od 7.30 do 21.30.

Vpisovanje na slovenskih šolah

OPOZARJAMO VSE SLOVENSKE STARSE, DA SE JE V PONEDELJEK 26. T.M. ZACELO VPISOVANJE SOLOOBVEZNIH OTROK NA VSEH SLOVENSKIH OSNOVNIH SOLAH. VPISOVANJE BO TRAJALO DO PETKA 30 T.M.

V NAVEDENIH DNEH SE BODO VRSILI TUDI PONAVLJALNI IZPITI JESENSKEGA ROKA. NATANCNEJSA POJASNILA DOBIJO STARSI IN OTROCI LAHKO PRI SOLSKEM UPRAVITELJU SVOJE SOLE.

REDEN POUK SE BO PRICEL PO VSEH SOLAH 10. OKTOBRA.

I SINDACATI E IL POTERE POPOLARE

(Nadaljevanje s 1. strani)

di ingiustificata burocrazia, specie negli organismi economici, che danno ostacolo l'approvvigionamento e la soluzione dei problemi dei lavoratori. Bisogna sviluppare tutte le iniziative per poter far avere ai lavoratori tutto ciò che è attualmente possibile.

Alla iniziativa devono avere i sindacati, specie sul problema degli alloggi, dato che in questo campo non si è fatto tutto ciò che il potere popolare ha disposto. Qui si tratta di dare la preferenza per gli alloggi agli operai bisognosi e proletari.

In certi casi non viene dato sufficiente ascolto alle lagnanze ed alle proposte degli operai. Questo deve essere la direzione dei sindacati di una larga base di collaborazione, di aiuti e di iniziativa per il miglioramento del lavoro sindacale. Molte volte le lagnanze degli operai vengono classificate quali reazionarie. Si manifesta qui un certo settarismo ed una certa ostilità verso quegli operai che si lagnano, ciò che può causare un disagio tra gli operai ed i sindacati. Bisogna tener conto che i nostri operai sono stati soggetti all'influenza capitalistica ed all'oscurantismo per cui non può essere a tutti chiaro e comprensibile ciò che è chiaro e comprensibile all'avanguardia della classe operaia.

Proprio ai sindacati spetta il compito di far comprendere anche a questi operai «ritardatari» i loro compiti nella nostra società, avvicinarsi ad essi, ascoltare le loro lagnanze, sfruttare quelle utili e spiegare quelle nocive ed ingiustificate in modo da contribuire al loro elevamento ideologico, avvicinarli ai sindacati e non staccarli da essi. L'atteggiamento degli operai verso i sindacati non si può basare solo sulla coscienza politica, ma deve essere pure il frutto della constatazione che i sindacati risolvono giornalmente i loro problemi.

Nelle imprese dev'essere curato lo sviluppo dei giusti rapporti tra l'organizzazione sindacale e le direzioni. Si nota in questi rapporti una specie di democratismo marcio, secondo il quale si crede che, data l'esistenza del potere democratico, sui posti di lavoro siano tutti al medesimo livello, tanto il direttore, quanto il meno responsabile nella produzione. Questo democratismo marcio rovina la disciplina del lavoro, sviluppa l'anarchia, a danno della produzione.

Per il migliore rendimento delle nostre imprese occorre la massima responsabilità individuale da parte dei dirigenti e perciò i sindacati devono introdurre nella vita della impresa giusti rapporti nei confronti di questi dirigenti e realizzare i compiti di cui essi hanno ricevuto la responsabilità dal potere.

*Vero è che d'altro canto si manifestano delle incomprensioni da parte di certe direzioni nei confronti dell'organizzazione sindacale. In questo caso i sindacati devono risolv

Si avverano le previsioni leniniste

La gravissima manifestazione di crisi del sistema economico imperialistico ha giustamente messo in allarme le masse lavoratrici, i piccoli redditieri e i pensionati chè, tutti, si vedono, chi in un modo e chi nell'altro, decurtati i guadagni. L'avenimento e le sue conseguenze hanno diffuso un senso di panico e di pessimismo su tutto il complesso della vita produttiva dell'Europa marshallizzata.

Il fronte sindacale dei lavoratori, investito in pieno, accusa il colpo e denuncia l'ulteriore aggravarsi della situazione della classe operaia per il cedimento delle retribuzioni rispetto al costo della vita, il cui divario già forte si viene ad aggravare ancora.

La questione che si pone per tutte le masse proletarie è quella se ci potrà essere compensazione. La esperienza dice di no. Il regime capitalista «sistema» le proprie contraddizioni sempre ai danni dei lavoratori, e le compensazioni, quando ci sono, avvengono sempre in misura inferiore al danno effettivo e sono ottenute nei limiti che le forze lavoratrici organizzate riescono stabilire contrapponendo all'azione capitalistica una propria controazione.

Si delinea dappertutto la preparazione di una grossa battaglia sindacale. E in Italia e nella zona A del Territorio di Trieste che cosa si farà? Quali sono le prospettive per i lavoratori italiani e per quelli di Trieste di fronte a questa seria minaccia alla loro esistenza?

I risultati negativi dello sciopero dei marittimi nella Repubblica Italiana indicano quanto sia feroce ed agguerrito il capitalismo di oltre Isonzo e come la demagogia e l'intolleranza sindacale, di cui la cricca giuliettiana ne è maestra, possano pregiudicare ogni seria azione di difesa dei lavoratori. Infatti i marittimi si vedono rifiutare il diritto alle otto ore per le categorie di bordo, di camera e cucina. Agli equipaggi, a coloro che battono le onde del mare si negano condizioni elementari di vita civile sulle navi e si minacciano ancora posizioni di trattamento normativo acquistato, mentre ad esempio la Società di Navigazione «Italia», nel 1948 ha speso per la sua regia 450.000.000 di lire.

Altro indice della situazione e delle intenzioni reazionarie del governo di De Gasperi è quello delle leggi sulla disciplina sindacale. Per l'indirizzo che i proponenti vogliono dare a queste leggi, le attività sindacali sarebbero disciplinate da articoli dei regolamenti di Pubblica Sicurezza, secondo i principi del sindacalismo del Dipartimento di Stato americano e di quello papalino, che reclama per bocca del Papa stesso la «elaborazione di statuti di diritto pubblico della vita economica e sociale secondo l'organizzazione professionale», mentre altri soloni del clericalismo reclamano che «gli scioperi e le serrate aventi carattere non economico siano considerati nocivi alla collettività e i responsabili sottoposti alle sanzioni di legge». Come si vede siamo sulla autentica strada del corporativismo mussoliniano e delle leggi di oppressione fascista.

Ma sarà il II congresso della Confederazione Generale Italiana del Lavoro che prenderà certamente posizione al cospetto degli industriali e del governo, così come il congresso dei lavoratori della terra di questi giorni ha detta la sua parola severa e decisa agli agrari.

Per caratterizzare ancor meglio la situazione dei lavoratori e la natura dei rapporti di classe in Italia, diremo che al congresso erano rappresentati 1.700.000 aderenti alle 12.000 leghe confederali, tra i quali i braccianti dei feudi siciliani, i mezzadri, i coloni, i piccoli proprietari. Dai dati del congresso si hanno ancora queste edificanti cifre: metà della superficie agraria di tutta Italia è posseduta da soli 57.000 proprietari, mentre l'altra metà è in possesso di nientemeno che undici milioni di minuscoli possidenti.

Il rendimento della terra per ettaro risulta tanto più basso quanto più grande è la proprietà. Autentico feudalismo! I salari risultano di fame, i redditi miserevoli, la schiavitù, tasse esose e le abitazioni da troglodi. Questa è la situazione dei lavoratori della terra italiani. Sarà così fino a che i lavoratori della campagna uniti a quelli della città, dal Nord al Sud non avranno redenta la terra dallo sfruttamento e dall'oppressione così come hanno fatto ad esempio i lavoratori della Jugoslavia.

Nella zona A, a Trieste la situazione dei lavoraori si aggrava continuamente con l'aggravarsi della situazione sindacale. Le condizioni di vita dei lavoratori saranno ulteriormente peggiorate dalla svalutazione delle retribuzioni e la situazione contrattuale si complicherà. Sono queste le conseguenze della politica sindacale revisionista ed opportunista dei vidaliani, e tutta la classe lavoratrice triestina paga salata oggi la disastrosa esperienza. Infatti i padroni fanno quello che vogliono ed i licenziamenti si fanno periodici. Alla FMSA, all'Arsenale, al cantiere S. Rocco, alla fabbrica Kozmann e nel settore dei portinai si toglie il lavoro ad altre schiere di lavoratori. La vertenza dei panettieri, per la sua barbosità, diventa proverbiale e la grande categoria dei marittimi è sempre senza navi sufficienti per lavorare, senza contratto definito e senza premio di avvicendamento. «La disoccupazione nella zona A — si afferma vistosamente sul camerale „Lavoro" — si mantiene costante su proporzioni spaventose», che l'apertura delle frontiere del TLT ha aggravato — diciamo noi ed aggiungiamo che la politica delle riqualificazioni è una presa in giro.

I lavoratori poligrafici di Trieste intanto ricevono la prima lezione dalla rinuncia ad una lotta autonoma. Il famoso patto di amicizia e di collaborazione voluto dagli irredentisti vidalisti aveva a suo tempo indotto i poligrafici ad accettare la sospensione dell'agitazione in attesa che la vertenza contrattuale fosse risolta in Italia. Son passati molti mesi nell'attesa e le trattative di là sono state interrotte. Oggi i poligrafici sono costretti a riprendere la vecchia strada della lotta diretta, a Trieste, dimostrando così quanto giuste siano state le nostre opposizioni alla politica della passività, dell'opportunismo e dell'agganciamento.

I lavoratori di Trieste traggano almeno profitto delle lezioni dei fatti. Alla politica socialdemocratica ed irredentista dei cominformisti, alla linea sindacale della capitolazione contrappongono la volontà di una lotta unitaria dei lavoratori della zona A e della zona B per affrontare il male alle sue radici; difesa del trattato di pace, applicazione dello statuto, ripresa dei rapporti di amicizia e solidarietà, di aiuto e di scambi di ogni genere con i lavoratori della RPFJ e con quelli della Repubblica Italiana, ma sulla base di un organismo sindacale classista del Territorio di Trieste, autonomo cioè.

I lavoratori della zona A, praticamente disorganizzati, devono porsi la questione di ricostruire una simile organizzazione territoriale. E' tempo di agire: la manifestazione dei lavoratori per la pace che si farà al campo 1.o Maggio di Trieste domenica 2 ottobre potrà segnare un punto di partenza per l'inizio di un ritorno in lotta dei lavoratori triestini. B.P.

FRANCIJA JE NA ZAGREBSKEM VELESEJMU RAZSTAVILA TUDI DEL SVOJE INDUSTRIJE. — NA SLIKI VIDIMO FRANCOSKE TRAKTORJE.

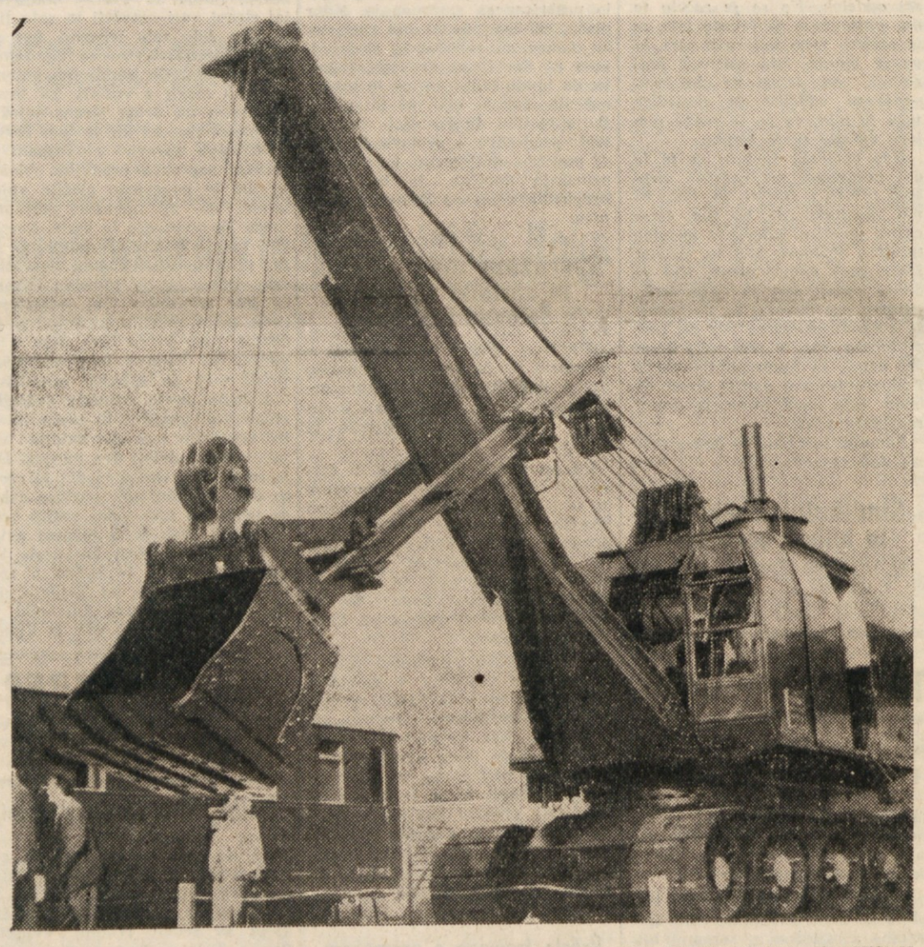

OGROMNI KOPAČ, NOVO DELO JUGOSLOVANSKE INDUSTRIJE NA ZAGREBSKEM VELESEJMU.

MATERINSTVO brez bolečin

Že v starih časih so pri raznih narodih poskuševali dobiti sredstva, ki bi olajšala porodniške bolečine; vsi ti poizkusi pa so ostali brez uspeha do iznajdbe kloroforma in etra, katere je kot prvi uporabil angleški zdravnik James Simpton točno pred enim stoletjem. Od tistega leta naprej je znanost v tej panogi zelo napredovala, tako da imamo sedaj na razpolago že kar dobra sredstva proti porodnim bolečinam. Pri porodu pa lahko uporabljamo samo tista zdravila, ki imajo te tri neobhodno potrebne lastnosti: ne smejo škodovati materi niti otroku, ne smejo ovirati normalnega poteka poroda, (to se pravi, da ne smejo zmanjšati število in moč popadkov in s tem podaljšati čas poroda) pustiti morajo mater pri popolni zavesti. Kloroform, ne samo da je škodljiv materi in otroku in da zmanjša moč krčev, ampak uspava tudi popolnoma porodnico. Tako stanje popolne nezavesti je idealno, posebno pri trebušnih operacijah, kjer je neobhodno potrebna sproščenost mišičevja, je pa v škodo pri porodu, kjer mora žena budno pomagati z vsem mišičevjem, da so krči maternice bolj učinkoviti. Če bi ona pod vplivom kloroforma zaspala, bi ves njen doprinos odpadel in porod bi moral biti dovršen stoodstotno umetno s kleščami.

So tudi drugi pripomočki, ki povzročajo samo lahko omotico, po kateri se porodnica nič ne spomni, čeravno zavesti ni izgubila. Slaba stran teh zdravil je, da zmanjšajo moč krčev, tako da se mora porod končati umetno (s kleščami) in da napravijo ženo medtem ko je v omotici, tako nemirno, da mora biti pod stalnim nadzorstvom. Ta sredstva se zato lahko uporabljajo samo v bolnicah in še tam v zelo majhni meri.

Imamo potem tudi lokalno anestezijo, z injekcijo, v spodnji del hrbtenice ali v bližini živcev samih. V prvem primeru je odstranitev bolečin popolna, je pa injekcija nevarna za mater, v drugem primeru navadno ni zaželenega uspeha.

Pridemo tako do zadnjega sredstva, in to je do tistega, ki daje v zadnjih letih najboljše uspehe. To je dušikov dioksid. Tako imenovani veseli plin; že ime samo nam pove način delovanja tega plina. Njegovo vdihavanje povzroči veselost, neko vrsto vesele pijanosti, v kateri žena ne občuti nobene bolečine, čeravno se vsega dobro zaveda. Porodnica je ves čas poroda v veselem razpoloženju, aktivno pomaga kadar čuti krče, ki ji ne povzročajo bolečin, sama si stavi masko pred usta in vdihava plin, kadar čuti, da jo veselost popušča.

Aparat sam ni kompliciran, saj je sestavljen iz maske, katera je povezana s stekleno kroglo, v katero pride plin iz rezervoarja. Na Svedskem, kjer imajo že okoli 1.600 aparatov, država sama skrbi, da bo v bodoče vsaka babica opremljena s tem aparatom, ki ga bo uporabljala pri porodnicah na domu.

Seveda tudi to sredstvo ni popolno, kar je vzrok, da se njegova uporaba še ni razširila, kakor bi pričakovali. Zdi se, da so porodi vseeno precej daljši, kar postane dostikrat usodno za življenje otroka in cena plina ni pristopna vsem slojem.

V Franciji in Ameriki se uveljavlja mnogo bolj praktičen in naraven način poroda brez bolečin, ki sloni na sledečih temeljih: poučite bodočo porodnico natančno kako poteka porod, katere mišice morajo delovati v vsakem času poroda in ona bo s tem pravilnim delovanjem svojih mišic pripomogla, da bo porod kratek in istočasno bosta njena zaposlenost in pazljivost zmanjšali zavest bolečin.

Mogoče, da bo združitev obeh teh sistemov omogočila najbolj srečno materinstvo brez bolečin.

Dr. Sonja Mašera

100-letnica rojstva Matka Mandiča

Dne 28. septembra 1849 se je rodil v Mihotičih, občina Kastav, profesor Matko Mandič kot sin revnih kmetskih staršev. Prof. Matko Mandič je dovršil teologijo. Ko je pa videl krivice, ki jih je moral slovenski in hrvatski narod že ta čas na istrskem in tržaškem ozemlju trpeti zaradi Nemcev in Italijanov, je vse svoje sile in velike sposobnosti posvetil borbi za dosego tistih pravic, ki vsakemu narodu po vseh zakonih pripadajo. Boril se je za jezikovne pravice v javnih uradih. Dasi po rodu Hrvat, vendar je bil pok. Mandič kot predsednik - tedanjega političnega društva «Edinost» v Trstu od 1891. do leta 1905. Bil je tudi poslanec za slovenski del Istre v istrskem deželnem zboru in kot poslanec v državnem zboru na Dunaju. Prof. Matko Mandič je bil markantna oseba, velike inteligence, odličen govornik in naša starejša generacija ga ima gotovo v najlepšem in najhvaležnejšem spominu! Rojen revež — je umrl kot revež 15. maja 1915.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

O jugoslovanskem vinu

Jugoslavija ima dosti pogojev za kulturo trte: statično evropsko klimo, ki jo označujejo mediteranska, alpska in panonska struja ter dober geološki in geomorfološki terenski sestav. Vinogradi so deloma na vulkanskih terenih, na apnencu, na peščenih tleh, na hribovitih in ravnih terenih. Vse to omogočuje proizvajanje raznih vrst vina, ki se med seboj razlikujejo po alkoholu, barvi, aromi in vseh ostalih karakteristikah.

Proizvodnja v Jugoslaviji se je razvijala skozi stoletje, medtem ko se je začelo vino v poslednjih desetletjih izvažati tudi v inozemstvo, kjer je dobilo priznanje in pohvalo na mednarodnih izložbah. Izvoz vina se je posebno razmahnil po vojni. Odlična kakovost jugoslovanskih vin ter solidno delo jugoslovanskih izvoznih podjetij sta pripomogla k boljšemu spoznavanju vin v inozemstvu.

V Dalmaciji je vino najvažnejši kmetijski proizvod prebivalstva. Izrazita sredozemska klima ter zelo primeren teren dajeta dalmatinskim vinom posebne karakteristike v barvi, jakosti in aromi. Eno od najbolj znanih dalmatinskih vin je «Plavac». To vino je sorodno francoskemu vinu «Bordeaux», je temnordeče barve in doseza 12 - 14 stopinj alkohola. Povpraševanje po tem vinu je inozemstvu zelo veliko, ker ga rabijo za križanje s slabšimi vini ter uspešno služi tudi za proizvajanje sladkih desertnih vin. Zelo znana so tudi vina «Dalmatinski opolo», «Vugava», izrazita posebnost pa odlikuje vino «Dingač» ki se proizvaja iz trte na polotoku Pelješac. To vino je močne črno-rdeče barve, doseza 14-15 stopenj alkohola, ima specifično aromo bouquet in okus. Vina «Maraškin» in «Prošek» nista nič manj znana.

Pogoji terena niso v Istri drugačni od dalmatinskih, kljub razliki v klimi. V Istri je zelo razvito kletarstvo. Po jakosti so istrska vina nekoliko slabša od dalmatinskih, imajo manj stopinj ekstrakta z večjo količino kisline. Toda istrska vina, med katerimi so najbolj znana «Istrski teran», «Pinot beli», «Pinot gris», «Traminac» in druga odgovarjajo tako po okusu, kakor po barvah vsem mogočim inozemskim zahtevam.

Prav tako je omogočena široka proizvodnja kvalitetnih vin v Sloveniji. Temu doprinašata sorazmerno mila klima ter sveža poletja. Slovenska vina so po okusu lahko trpka «sec» in poltrpka «demisec», po svoječstvenih karakteristikah pa se ta vina lahko primerjajo z najboljšimi madžarskimi in sauternskimi vini.

Od slovenskih vin se največ proizvajata «Rizling» in «Chifon». Rizling doseza 14 do 15 stopinj alkohola in je zelo cenjen zaradi izrednega bouqueta, lepe zelenkaste barve ter zelo nežnega vonja. «Chifon» pa je znano vino, ki je po mnenju strokovnjakov celo boljše od madžarskega «Tokajca». Visoko kvalitetna so tudi vina «Silvanec» in «Rulandec», za katera se zelo priporočajo severni kraji. Renomiran je tudi «Muškat» iz okolice Maribora, ki ga svetovna vinska literatura imenuje kot najboljšega v Evropi. Posebno črno vino je «Teran», ki se v omejenih količinah proizvaja na Krasu. Ne vsebuje pod od 11 stopinj alkohola, ima pa znatne količine ekstrakta in mlečne kisline.

Srbska vina se razlikujejo od ostalih po kemičnih sestavinah in po specifičnosti terena. Zelo znana so tako črna kakor rdeča vina. Srbska vina predstavljajo danes že pravo tajnost, ker tiči v popolnosti zajeta v metode sodobnega kletarstva. Najbolj znana srbska trta je «Prokupac», ki doseza jakost od 12 do 15 stopinj. Za njim ne zaostaja vino «Ružica», ki se odlikuje po rubinasti barvi in vsebuje znatno količino sladkorja.

Srbija proizvaja tudi bela vina predvsem pa v pokrajinah Vojvodina in Smederevo. Bela srbska vina so pretežno zelenkaste barve. Izredno kvalitetna vina imajo pa tista, ki jih proizvajajo ta pa na Fruški gori. To so vina «Traminec», «Burgundec», «Silvanec» in «Rizling», ki se pa medsebojno razlikujejo tako po kemičnih sestavinah, kakor po aromi in bouquetu.

V Hercegovini poznamo tudi odlični vrsti vina: «Blatino» z doseza 12 do 13 stopinj alkohola ter «Žilavka» z isto količino alkohola.

Na koncu je treba poudariti, da izvaža Jugoslavija več sladkih desertnih vin, kakor «Mistelja», «Malaga», «Port» in drugih. Jugoslovanska desertna vina se po kvaliteti lahko kosajo z vsemi inozemskimi vini.

Vinogradništvo in kletarstvo stalno napredujeta v procesu proizvodnje pakiranja in prevažanja vin po najsodobnejših principih. V zadnjih letih so bile zgrajene nove kleti z vsemi potrebnimi napravami, v teku petletnega plana pa se bodo zgradile še druge, razširila se bodo vinogradniška področja, kakor tudi povečala uporaba tehničnih sredstev. Vse to v cilju še večjega razmaha jugoslovanskega vinarstva.

Razlogi za razvrednotenje belgijskega franka

Ko se je pripravljala finančna konferenca v Washingtonu in se je pričakoval pritisk Mednarodnega denarnega fonda na angleški funt in celo vrsto evropskih in izvenevropskih valut, so strokovnjaki v Evropi izvzemali iz usodne operacije švicarski frank, belgijski frank in portugalski skud. Belgijski frank je splošno veljal za trdno valuto. Vendar se je relacija belgijskega franka napram dolarju spremenila z 22. septembrom 1949 od 43,8275 na 50 belgijskih frankov, toraj za 12 odst. Na prvi pogled je jasno, da ni Belgija pristala na razvrednotenje vsled finančno tehničnih razlogov, ampak iz čisto trgovskih. Močno industrializirana zemlja je navezana na izvoz in že v preteklosti ji je povzročala določene težave relativno visoka vrednost franka. Proizvodni stroški so bili relativno višji kot v mnogih evropskih državah. Velike žrtve je prizadevala Belgiji v zadnjih letih znatna brezposelnost.

Morajo računati s preveliko konkurenco evropskih izvoznih držav, kjer se je izvedlo tako znatno razvrednotenje denarja. Zmernejše razvrednotenje angleškega funta bi morda za nekaj časa odložilo belgijsko razvrednotenje franka.

Švicarski frank

Švicarski frank je bil v času, ko je Cripps naznanil svetu razvrednotenje angleškega funta, toliko čvrst, da mu je morala švicarska vlada pri nakupih predstavnikov ZDA brzdati prevelik pritisk proti dolarju. Uvozniki ameriškega blaga so bili prisiljeni nabavljati dolarje po tečaju, kakor ga je določila vlada. Ta je bil znatno višji, kakor tečaj dolarja na svobodnem trgu. Kot prva posledica razvrednotenja angleškega funta je padla tudi kontrola dolarja pri nakupih v Ameriki. To sta odredili Švica in švicarska zvezna vlada in Švicarska Narodna banka.

Vladine izjave pa ne zaležejo več kot so včasih. Cripps je bil morda zadnji finančni minister, ki je tako temeljito premešal Angleže in ves ostali svet. Svet je čula enako zagotovilo leta 1936, ko se je prvič razvrednotil frank.

V Švici so zelo navezani na izvoz. Zemlja je močno industrializirana in je imela po vojni velikanski lakoti po blagu, velikanski junkturo. Ko se že krepko uveljavlja svetovna konkurenca industrijskih držav, čuti Švica v trgovskih pogodbah ze znane težave. Stiri petine blaga, ki ga izvaža, spada v blago, ki ga moderne trgovske pogodbe ne vsebujejo med «nujno potrebno». V trgovskih pogodbah s težavo nadomestimo izpad izvoza. Težave, ki so nastale v izvajanju trgovske pogodbe z Zapadno Nemčijo, so prišlo nemške konkurence zaradi Švici še bolj kot v drugih evropskih državah. Za Ameriko je švicarsko blago predrago. V švicarskem tisku se berejo že znane tožbe na ameriške carinske rubrike, stavke in zlasti na ameriški carinski postopek.

Ko so ukinili v Švici omejitve pri plačilih ameriških dobavnikov dolarji, je tečaj dolarja z Zurichu poskočil. To je bil signal za ostali svet. Na italijanskih borzah je padel tečaj švicarskega franka za 8 odst. Ob začetku prvega teklega tedna, je tečaj franka v Trstu zrasel. Prodajali so ga po 165-167 lir, konec tedna pa po 160-161 lir.

Švicarji pa kupujejo ameriške vrednostne papirje in na lastnem trgih dajajo prednost delnicam pred obligacijami. «ASTRA» pričakuje, da bo švicarski frank proti koncu leta tudi razvrednoten za okoli 10 odstotkov.

Reportaža o graditvi Novega Beograda in **Dr. V. BARTOL** avtomobilske ceste „Bratstva in enotnosti"

Tako se v stari Jugoslaviji ni nikoli gradilo

(ILUSTRIRA AKADEMSKA SLIKARKA CITA POTOKARJEVA)

Pridemo na gradilišče velikanske večnadstropne palače, bodočega parlamenta. Tudi na tem objektu delajo v zamenjavah dan in noč. Naš spremljevalec nam pojasni, da se glavna teža dela polaga vendarle na čim prejšnjo zgraditev velikega bloka stanovanjskih hiš za nameščence po uradih glavnega mesta in za dovršitev študentovske naselbine, objektov, ki so oddaljeni dobrih pet kilometrov od bodoče narodne skupščine.

Preko vsega gradilišča so napeljane ozkotirne proge, po katerih prevažajo brigadniki v vagončkih gradivo do stavbišč. Naletimo na slovenske mladince in mladinke iz okolice Celja in Kranja. Navežemo pogovor z nekaterimi izmed njih. Vsi so prišli prostovoljno na delo. Med njimi so tudi prav mladi in zlasti nekatera izmed deklet si že močno želijo domov. V taborišču so že dober mesec dni. Nekateri morajo v šolo in se boje, da bodo zamudili začetek pouka, če ostanejo še dalje v brigadi. Toda njihova skrb je bila prazna, kot smo se pozneje prepričali. Vsi, ki so morali v šolo, so bili pravočasno odpuščeni domov. Nikjer na vsej poti nisem pozneje naletel na take izraze malodušja. Govoril sem povsod z vsakomur, kjer koli in kadar koli sem ga srečal. Srečal sem premnoge mladince, ki so se udeležili doslej že mnogo ali pa tudi vseh, večjih akcij v državi.. Našel sem jih v nekakšnem mrzličnem ognju za delo in zatrjevali so mi, da komaj čakajo na naslednjo akcijo. Zato sem moral verjeti besedam nekega brigadnega vodje, ki je dejal, da so bili med omenjenimi mladinci tako imenovani «paničarji», ki so zastrupljali ozračje okrog sebe s svojim malodušjem. Dalje, da so bila v omenjenih brigadah po večini še zelo mlada in dokaj šibko razvita dekleta.

Vse je odvisno od zornega kota, s katerim gleda mladinec na življenje in delo v brigadi. Če je njegov pogled veder, pozitiven, so mu napori, premagovanje ovir in težav, prostovoljna disciplina in uspehi pri delu v radost, zadoščenje in spodbudo za nadaljnje odločitve. Zavest o visokem pomenu opravljenega dela, o izvršitvi skupno zastavljene naloge, zavest o tovariški medsebojni pomoči, o življenju v skupnosti in za skupnost, vse to in še toliko drugega ga navdaja z radostnim ponosom. Če pa kak mladinec nima te zavesti, če gleda mrko in sovražno na življenje in delo v brigadi, potem mu bodo seveda vsi napori in vsa odrekanja odveč ter postane godrnjav in nezadovoljen. Prav kot nekdanji filister, ki ni mogel verjeti, da so pravemu plezalcu premagovanje sten, nevarnosti in napori v planinah v resnično radost in ponosno zadoščenje, marveč je, puhloglav in domišljav, po sebi sodeč mislil, da se pogumni plezalec pretvarja ter iz nekakšne smešne nečimurnosti samemu sebi laže.

RASTE NOVI JUGOSLOVANSKI PARLAMENT.

PREOBRAZBA DEŽELE V NOVO SOCIALISTICNO SKUPNOST.

Splezali smo na vrh na pol dograjene stavbe bodoče narodne skupščine (parlamenta), od koder se nam je pokazal v svitu mesečine in električne razsvetljave veličasten pogled na mrzlično dejavnost brigad. Od vseh strani so brzeli vagončki proti gradiliščem in dovažali pesek in ostalo gradivo.

Velikanski stroji so ubrano brneli in na tekočem traku presejavali grušč iz dna reke. Pošastne roke mogočnih jeklenih žerjavov so prekladale svoje tovore z obrežja in ga stresale pred stroje na tekočem traku, kjer so brigadniki, urni in marljivi kakor mravljinci, z lopatami zajemali naneseni grušč ter ga metali na tekoči trak. V takih razmerah se v stari Jugoslaviji ni nikoli gradilo. Dano nam je bilo prisostvovati velikanskemu revolucionarnemu procesu preobrazbe dežele v novo socialistično skupnost.

Naslednje jutro smo vstali z brigadami, pozajtrkovali v skupni kuhinji kavo in velik kos kruha z maslom (drugič smo dobili namesto masla marmelado) ter se odpravili vsak na svoje delo. Cita je odšla s svojim slikarskim orodjem na eno stran gradilišča, midva s Potrčem na drugo. Potrč je pri prvi skupini potegnil beležnico in svinčnik ter navezal pogovor s tem in onim brigadnikom ali brigadnico, jaz, ki mi je bilo še vse novo, sem se pa šele trudil, da bi zajel najprej celoten pogled na gradbeno dejavnost. Na najini poti sva končno zlezla tudi na leseno ogrodje, ki sva ga videla prejšnji večer in ki je oklepalo velikanski stroj, ki je na tekočem traku presejaval grušč z dna Save. Pod njim so nametavali brigadniki z lopatami kupe peščenega zrnja na tekoči trak, mogočna šapa žerjava pa je z druge strani prinašala polne vagončke in jih sipala v lesen kotel na vrhu stavbe. Da, in pod nama sva zagledala neprestano se menjavajočo gručo ljudi, ene z lopatami, druge s samokolnicami, ki so za nekaj trenutkov postali ter stoje v polkrogu gledali na risarski blok, ki ga je, sedeča na tleh, držala na kolenih naša tovarišica Cita, oblečena v bele platnene hlačke in v prav tako bluzo, ter z očali na očeh v vročem avgustovskem soncu vneto in zamaknjeno risala stroj in delavce okrog njega. Ta prizor sva pozneje srečavala povsod na naši poti.

Na Savi so bili celi roji vlačilcev in drugih ladij, ki so dovažale gradivo za stavbišče. Na nekaterih so bili neprestano delujoči žerjavi, ki so bruhali material na kopno, na drugih velikanske sesalke, ki so črpale dno Save in ga sipale skozi velikanske jeklene cevi daleč tja proti stavbiščem. Onstran reke se je dvigala, zajeta po eni strani od Donave, po drugi od vanjo se izlivajoče Save, starodavna utrdba Kalimegdan, simbol zrušene moči nekdanjega otomanskega cesarstva. Ob trdnjavi se je v pripekajočem soncu lesketalo belo mesto Beograd, neprestano se razširjajoča prestolnica nove Jugoslavije.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI štev. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 83-51. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-upravni 60, osmrtnice 70 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 Din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Svetogorska ul. 42, Tel. 749 - Koper, ul. Battisti 30/a, Tel. 70.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B in FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1.90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST